

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Libri XXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

te vero, tanquam patiente, sufficit si præcesserit voluntas suscipiendi non reuocata: etiam si actu nulla talis sit cum sacramentum ipsum perficitur: vt si dormiat, vel ebrius sit, vel morbo aliquo grati oppressus sit, ex eodem cap. Maiore in fine.

Disputari solet, An quando gratiæ receptio, & peccatorum tam quoad poenam, quam quoad culpam, remissio, impedita est per indispositionem suscipientis: An inquam (posito quod valida fuerit collatio) recedente eadem indispositione recuperetur ipsa gratia, ac peccatorum remissio. De qua re fusius disserit Suarez *disput. 28. sect. 4. & sequentibus*. Sed ad nostrum institutum sufficit monere, communem Theologorum sententiam esse, eum qui defectu fidei vel poenitentiae non est consequutus prædictos effectus: illa fictione recedente per veram contritionem: virtute baptismi valide suscepti, consequi gratiam baptismalem, & remissionem, tam quoad poenam, quam quoad culpam omnium peccatorum, ante illum commissorum. Quod probatur. Tum autoritate cap. Tunc valere, De consecr. dist. 4. cuius verba sunt. Tunc valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ (corde in malitia, vel sacrilegio perseverante) peccatorum ablutionem non sinebat fieri. Tum etiam ratione: quia peccatum origi-

nale remittitur, & hominem regenerare ad vitam æternam, est proprius baptismi effectus: iuxta illud Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Cum ergo certum si peccatorem, per veram contritionem conuersum ad Deum consequi gratiam & remissionem peccatorum suorum: iuxta illud Ezechielis 18. Conuertimini & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas] dicendum est ipsa interueniente, tanquam fictione recedente baptismum sortiri illum suum effectum: ne dicatur, aliter quam per baptismum patere aditum ad regnum cælorum: quod repugnat citatis verbis Domini nostri.

Si quæras, an ad tollendam talem fictionem sufficere possit attritio? Respondetur negatiue; nisi accedat sacramentalis absolutio: quandoquidem illa ipsa fictio peccatum est mortale. Vbi aduerte, peccata quidem commissa ante baptismi susceptionem nõ subici Ecclesiæ clauibus; subici tamen ea quæ committuntur in ipsa susceptione, vt animus vindictæ vel alius mortaliter malus. Cum enim talia impediant eiusdem susceptionis efficaciam, nequeunt quando adsunt, per baptismum tolli: vt nec alia post hunc commissæ. Vnde remedium aduersus ea institutum est Sacramentum Poenitentiae: cuius capaces sunt baptismi ipso initiati.

L A V S D E O.

LIBER TERTIVS, ET TOTIVS OPERIS VIGESIMVS OCTAVVS.

DE SACRAMENTIS CONFIRMATIONIS, POENITENTIAE, & EXTREMAE VNCTIONIS.

PROOEMIUM.

QUAE de tribus istis sacramentis pro ratione nobis proposita iudicandi de peccatis, hic occurrunt dicenda; pauciora sunt, quam vt distinctis libris tradi debeant. Illa igitur vnico comprehendemus, contenti distinctione in duos tractatus, quorum prior sit de Confirmatione, & posterior de Poenitentia, & Extrema vnctione.

TRACTATUS PRIOR

De Confirmatione.

QUAE Magistro in 4. sentent. dist. 7. & D. Thom. 3. par. 9. 72. tum antiquiores, tum recentiores, Theologi scholastici agunt de sacramento Confirmationis itemque plures alij, quorum meminit Henriquez in sua Summa in initio libri tertij: & apud Gratianum habentur de eo aliquot canones, De consecr. dist. 5. Seruabimus autem eandem methodum, quam in præcedenti libro, agendo de baptismo.

CAPVT I.

De nomine, definitione, institutione, & necessitate Confirmationis.

SVMMARIVM.

1. Confirmatio baptismi succedit: & quo ordine.
2. Vnde varia illius nomina.
3. Definitio Confirmationis.
4. Instituta est à Christo Confirmatio, & quando.
5. Non est necessaria simpliciter, necessitate mediæ.

INTER sacramenta, Confirmatio proxime succedit baptismi: non quidem ordine dignitatis, aut necessitatis,

sed generationis, vt Henriquez ait in cit. libro tertio, cap. 1. §. 2. quia statim confertur baptizato, vt Deus illud quod per baptismum est operatus, confirmet: per augmentum spiritalis gratiæ: firmum, robustumque reddens hominem ad superandas diaboli tentationes, & ad defendendam, defendendamque fidem, qua in ipso baptismo professus est. De qua re Melchias Papa (prout refertur in c. Spiritus sanctus, distinct. ante citata) ait: Spiritus sanctus qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota agitate victuris inter visibiles hostes, & pericula gradiendum est: in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur, & post baptismum roboramur, &c.

Vnde satis liquet sacramentum istud dici confirmationem à proprio suo effectu, sicut à sua forma dicitur à Patribus, tum consignationis sacramentum, tum signaculum Dominicum, tum signum Christi: & à materia dicitur, tum sacramentum chrismaus, tum inunctio, tum oleum sanctificatum, tum sacrum unguentum: ac demum à ritu ipsius dicitur impositio manu. De quibus videri potest Greg. à Valen. tomo 4. *disput. 5. quæst. 1. puncto 1. sub initium*.

Ex communi autem Theologorum, & Canonistarum sententia (prout notat Nauar. in Enchir. cap. 22. num. 8.) designari potest Confirmatio, quod sit sacramentum vnctionis chrisma-

chrisma-

chrismae consecrati, quo Episcopus frontem baptizati ungit sub certa verborum forma. In qua definitione locum generis tenet Sacramenti. Intelligi autem ex Concil. Florent. instruct. Armen. & ex Concil. Trid. sess. 7. can. 1. De confirmatione: *verum & proprium noue legis, diuinitus institutum.* Quod haeretici nostri temporis negantes bene refelluntur à Greg. à Valen. in citato puncto 1. & à Bellarm. tom. 2. controuer. lib. vnicò De confirmatione cap. 2. aliquotque sequentibus. Itemque à Suazero *disput. 32. sect. 1.* Qua in re immorari est alterius instituti. Cartera quae in definitione sequuntur, tenent locum differentiae sumptae ex huius sacramenti causis, de quibus postea: nempe ex materia remota, quae est chrisma consecratum: & ex propinqua, quae est baptizati unctio in fronte: & ex efficiente seu ministro, qui est Episcopus: & demum ex forma: quae proponitur in sequenti cap. 3.

4. Porro quoad institutionem confirmationis: sicut certum est de fide eam esse nouae legis sacramentum: sic etiam est, eam esse à Christo institutam: quandoquidem in Concilio Trident. sess. 7. can. 1. De sacram. in genere: is anathemati subicitur, qui dixerit sacramenta nouae legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta. De qua re late Suarez *disp. 12. sect. 1.* Et ratio est quam idem quoque habet in sequenti *disput. 32. sect. 2.* tum quia institutio sacramenti pertinet ad potestatem excellentiae: quam Christus solus habuit: tum quia idem solus potuit effectum gratiae infallibiliter promittere per signum sensibile.

Addit Suarez ibidem, hanc institutionem factam fuisse à Domino nostro ante Ascensionem ipsius in caelum: cum non sit dubium ante illam fundasse suam Ecclesiam, quoad fundamenta eius potissima, qualia sunt septem sacramenta. Quando vero tunc facta sit conuenienter dixerit, & maxime probabile iudicat, quoad promissionem & instructionem Apostolorum, datam de hoc sacramento, factam esse in nocte cenae vltimae. Nec enim assignari potest tempus conuenientius quam illud, in quo Christus nouum Testamentum condidit, & toties Spiritum sanctum promisit. Quoad statum vero cum in quo confirmatio ipsa possit administrari & recipi: factam esse eandem institutionem post Domini resurrectionem, quando Apostoli constituti sunt Episcopi, Domino dicente ipsis, Ioanni. 20. *A. accipite Spiritum sanctum, &c.*] quandoquidem *pro ut postea dicitur*, ordinarius confirmationis minister est Episcopus. Quae omnia pluribus discutere est instituti scholastici, & remotius à ratione iudicandi de peccatis nobis propo-

5. Iam quoad necessitate consentiunt Theologi sacramentum confirmationis non esse necessarium simpliciter, & necessitate, *vt vocant*, medijs. Quod patet tum ex cap. 1. & 2. De consecrat. distinct. 5. ex quibus habetur sacramentum istud non dare gratiam ad vitam spiritualem: sed gratiae augmentum, ad perfectionem, & ad corroborandum in pugna contra vitia & Diabolū, & ad mundi huius agones. Id quod bene declaratum, Parochi habent in Catechismo edito iussu Concil. Trid. cap. De confirmatione. Tum etiam ex eo, quod infantes iudicentur suscepto baptismo saluari posse sine hoc sacramento. An vero sit necessarium necessitate praecipui, patebit postea, cum inquiretur, An de suscipienda confirmatione datum sit praecipuum.

C A P V T II.

De materia Confirmationis, ac primo de remota.

S V M M A R I V M.

- 6. Mater remota confirmationis est chrisma: quod an de necessitate sacramenti debeat habere oleo admixtum balsamum.
- 7. Ex cuius olei & balsami admixtione consistere debeat, & cur modicum balsami sufficiat.
- 8. An necessarium sit necessitate sacramenti, vt chrisma sit benedictum ab Episcopo.
- 9. Mater confirmationis propinqua, est unctio baptizati, ab Episcopo facta ex chrisma, &c.

- 10. Quantitas chrismae requisita ad talem unctionem: & qua ratione hoc debeat fieri.
- 11. Imp. sit o manuum necessaria ad hoc sacramentum: quodque sola sine chrismate non sufficiat.

COMMUNI consensu docent Catholici, materiam huius sacramenti esse chrisma ex oleo & balsamo confectum, & ab Episcopo iam consecrato benedictum. Ita enim aperte sequitur in Concilio Florent. in instruct. Armenorum, & abunde confirmant quae referuntur à Bellarm. in cit. lib. De sacramento confirmationis cap. 8. & 9. apud ipsum videnda. Verba Concilij Florent. sunt haec. Secundum sacramentum est confirmatio: huius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, & ex balsamo, quod odorem significat bonae famae, per Episcopum benedicto.

Quod si quaeras, an solum oleum sit materia necessaria necessitate sacramenti, sicut vinum in Eucharistia, ita ut validum esse possit confirmationis sacramenti, quantumcumque oleo non admisceatur balsamum: sicut valida esse potest consecratio calicis, quam tumcumque vino non admisceatur aqua. Respondetur de ea re diuersas esse sententias, quas refert Greg. à Valen. to. 4. *disput. 5. quaest. 1. puncto 2.* Duas autem esse potissimas, quarum neutram de fide esse monet Bellar. in memorato cap. 9. sub finem, in responsione ad tertiam obiectionem. Prior est quam Suarez to. 3. *disput. 33. sect. 1. dicto 4. propugnat*, balsamum necessarium esse necessitate sacramenti. Posterior vero quam Greg. à Valen. loco citato defendit est, balsamum necessarium esse tantum necessitate praecipui siue Ecclesiastici, siue etiam Christi: ita ut illius omissione, crimen quidem committatur: non ideo tamen sacramentum censendum sit nullum. Quicquid autem sit in speculatione, certum est in praxi eam admixtionem nullo modo esse omitendam, tum propter caetera quae vrget bene Suarez: tum etiam propter ante relatum Concilij Florent. decretum, ac propter nunquam in Ecclesia intermissam consuetudinem admiscendi oleo balsamum in materia huius sacramenti.

Sirius quaeras, An ex quouis oleo & balsamo fieri possit chrisma? Respondetur communem Ecclesiae usum satis ostendere quod oleum debeat esse oliuorum. De balsamo autem, cum praeter Orientale ex Palestina, iam habeatur Occidentale ex India: consistare ex Summorum Pontificum Pauli tertij & Pij quarti declaratione. (*cuius ibid. ad 3. meminit Suarez*) sufficere posse illud quod ex India deferretur, etiam si forte diuersae speciei sit ab alio; quia non est fictitium, neque adulterinum, sed naturale & verum: utpote quod, licet colore differat, in flagrantia boni odoris, & in alijs proprietatibus atque effectibus tantam habet conuenientiam cum illo alio, vt simpliciter & absolute balsamum dici possit; atque adeo iudicari aptum ad sacramentum confirmationis. Sicut propter similem rationem, vinum album, etiam si à rubro differat colore, ac forte etiam specie: quia tamen vinum est simpliciter, censetur apta materia sacramenti Eucharistiae.

Aduerte obiter, quod Suarez subiicit, balsamum in modica quantitate admisceri oleo; quia de natura materiae huius sacramenti non est vt secundum omnes partes sit mixta ex oleo & balsamo: sed vt tota sit odorifera, quod maxime pertinet ad significationem, sicut fieri potest per mutua alterationem secundum qualitates.

Si demum quaeras, An sit necessarium necessitate sacramenti, an solum necessitate praecipui, vt chrisma benedicatur ab Episcopo, ita ut sacramentum administratum cum chrismate benedicto tantum à Sacerdote, reputari debeat invalidum? Respondetur id in speculatione magnam difficultatem habere, alijs affirmantibus necessarium esse necessitate sacramenti, alijs idem negantibus (quos posteriore sequitur Greg. à Valen. sub finem citati puncti secundi, priores vero Suarez in sequenti sect. 2.) remque esse quae definitionem Ecclesiae requirere videatur. Quoad praxim vero certum est ex citato decreto Concilij Florentini, & ex perpetuo Ecclesiae vsu, non alio chrismate, quam benedicto ab Episcopo, potendum esse in confirmationis collatione. Aduerte obiter pro ipsa praxi, necessarium esse necessitate praecipui, non

REGI
PRA
EDR
E

per non tamen necessitate sacramenti, chrisma sit nouum illius anni, & vetus exuratur, ex cap. Literis De consecrat. dist. 7. & ex cap. Si quis de alio, dist. 4. sequenti.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De materia Confirmati. nis propinqua.

Materiam confirmationis propinquam suamorum Pontificum, Conciliorum, & Patrum autoritate Bellarm. in citato libro de confirmatione cap. 8. pr. pos. 4. trahit esse vñtionem chrismatism, ad crucis figuram in fronte baptizati factam. Qua de re plenius Suarez disput. 33. sect. 3. Vbi vñtionem esse chrismatism bene ex eo probat: quod materia propinqua sacramenti sit actualis vsus materiae remotae, circa eum qui sacramentum recipit. Vnde sicut in baptisima materia propinqua est ablutio; ita & in confirmatione, est chrismatism vñtio. Atque quod ea fieri debeat ad figuram crucis idem probat, tum aliunde, tum ex communi Theologorum sententia; & ex forma essentiali huius sacramenti, qua talis materia verbis exprimitur. Illa enim est, Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quodq; demum fieri debeat in fronte constat ex sine, siue ex primario huius sacramenti effectus, qui est Spiritus sanctus datus ad robur, vt Christus adhaerens nomen Christi consecratur. Ideo enim vt habet Concil. Florent. in sess. 18. A. men. in fronte, vbi verecundia sedes est, confirmandus inungitur, nec Christi nomen confiteri erubescat: & praecipue crucem eius, quae Iudaeis est scandalum. Gentibus autem stultitia: propter quod crucis signo signatur.]

Vnde pro praxi colligi potest, sicut ad baptismum, tantum aquae requiritur & sufficit, quantum sat esse potest ad abluionem: sic etiam in hoc sacramento tantum chrismatism requiritur & sufficere, quantum esse potest ad vñtionem in figura crucis faciendam in fronte eius qui confirmatur. De quo in ead. sect. 4. Suarez Consequenter ex pontificali Romano addens, talem vñtionem debere fieri, pollice dexterae manus Episcopi intincto chrismate: idque necessarium esse necessitate praecipui: cum res sit grauis, seruata in Ecclesia, & praescripta in ritu administrandi hoc sacramentum. Non esse vero necessarium necessitate sacramenti: itaut sacramentum non debeat censeri nullum, si contingat eiusmodi vñtionem fieri alio digito. Secus esset autem, si ea fieret penicillo aut alio simili instrumento; quoniam cum aliqua impositione manuum administrandum est hoc sacramentum.

Quae minimum est illa qua vñtio ipsa perficitur: & de qua Bellarm. in cit. cap. nono, non longe ab initio, & Suarez in sequenti sect. 4. dicunt intelligi posse, illam impositionem manus, cum qua in Actis Apostolorum cap. 8. & 19. datus est Spiritus sanctus. Nec obstat quod in citato Concilio Florentino dicitur loco manus impositionis Apostolicae, dari in Ecclesia confirmationem. Nam, vt Suarez ibidem circa medium ait, verba ea possunt sic accipi, vt significent, non quidem sacramentum, quod in Ecclesia nunc datur, dicitur esse substantialiter ab eo, quod datum est ab Apostolis: sed quod etiam si Episcopi confirmantes, id nunc faciant vngendo, quod tunc Apostoli imponendo manus: non faciant: men cum tanta spiritalium effectuum & gratiarum excellentia.

Quamuis autem non desint, qui intelligant eam manuum impositionem factam esse simpliciter ab Apostolis sine vñtionem (eorum meminit Suarez in eadem sectione non procul ab initio) tamen quia loca ex Actis Apostolorum ante memorata, Catholici ad hoc sacramentum solent accommodare: possumus retinere allatam interpretationem impositionis manuum de facta cu vñtionem, quandoquidem simplex manuum impositio sine vñtionem, non est Confirmationis sacramentum, sit patet ex antedictis: & confirmat receptus in Ecclesia vsus illud conferendi. Neque si concedamus factam ab Apostolis manuum impositionem fuisse simplicem, & nihilominus habuisse effectum, cuius antea meminimus: oborandi: ideo compellemur recedere a nostra sententia: quia tenere poterimus, quod Suarez habet

in ead. sect. 4. sub. finem. illud non fuisse factum iuxta legem & institutionem sacramentorum, sed praeter illam ex specialis commissione vel dispensatione Christi. Ideoque signum illud simplicis impositionis manuum, non fuisse verum Confirmationis sacramentum quoad substantiam, sed tantum quoad effectum: qui sicut per sacramentum Confirmationis ita & sine eo produci potuit Dei virtute: prout patet ex eo quod Apostoli induti sint virtute ex alto, Actorum 2. itemque illi qui in domo Cornelij ceceurionis (etiam ante susceptum baptismum) audierant D. Petrum praedicantem ex sequenti cap. 30. Videri potest in eadem sect. 4. Suarez.

CAPVT III.

De forma Confirmationis & eiusdem accidentibus seu ceremoniis.

SUMMARIUM.

12. Forma sacramenti confirmati. nis: & quod in ea debet fieri inuocatio sanctae Trinitatis.
13. Non est necesse eam proferi: vt bis indicatiui modi.
14. Vt vñtio fiat in fronte est necessaria confirmationis conditio, quantumcumque ea non exprimitur in forma.
15. Inter ceremonias confirmationis quatuor sunt quae eadem antecedunt.
16. Oratio quae in comitantur: vel sequuntur.

CONFIRMATIONIS formam Concil. Floren. in instruct. Armenorum decernit esse eam, cuius ante num. 9. meminimus, Signo te signo crucis & confirmo te chrismate salutis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Circa quam notandum est primo eam esse constitutam essentiae huius sacramenti. Ad quod proinde nulla alia potest sufficere, nisi ei in sensu aequiualeat. De qua re plenius Suarez disput. 33. sect. 5.

Notandum est secundo, in ea cum expressione actionis sacramentalis, seu materiae propinqua (de qua in praeced. cap. parte posteriore) coniungi inuocationem sanctissimae Trinitatis: quia sacramentum istud perfectio quaedam est baptismi (prout dictum est à Melchiade Papa in epist. ad omnes Hispaniae Episcopos, quae habetur in tomo 1. Conciliorum) conferens baptizato robur ad standum in fide quam professus est in baptismo. Etenim sicut ad Imperatorem spectat, non solum signare militem, sed etiam armis competentibus eum instruere: ita etiam confectaneum fuit Christum Dominum per baptismum nos adscribere militiae suae: & per Confirmationem dare adiumentum militiae: Item sicut parens magnas facultates pupillo relinquens, ei statim prouidet de tutore: ita in hoc sacramento contentaneum fuit baptismi regeneratis dari Paraclitum, vt sit eis cunctos, consolator & tutor: prout memoratus Pontifex loco citato argumentatur.

Hinc igitur est, cur in administratione confirmationis perinde ac baptismi fiat expressa inuocatio sanctissimae Trinitatis, nempe quod sicut in baptismo fit professio fidei: ita & in confirmatione robur detur, non obstantibus huiusmodi impugnationibus, persistendi in eadem professione fidei: inter cuius mysteria, illud Trinitatis praecipuum est, & ceterorum fundamentum. Adde, quod sit etiam causa praecipua roboris spiritualis, quod datur in Confirmationis sacramento: finis item, ad quem idipsum ordinatur, sit vt homo ipsi sanctissimae Trinitati adhareat inseparabiliter.

Notandum tertio non esse necessario profertenda praedicta verba in praesenti indicatiui modi, Signo te, &c. satis esse, si dicatur per modum precativae: nempe Signa illum Domine signo crucis: vel, signet te Deus sigillo fidei suae, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Quod etiam notat Suarez in cit. sect. 5. non longe à fine. Et ratio est, quia nihil interest, an actio sacramentalis exprimitur in actu sacramentali secundario, qui exercetur à ministro: an in primario, qui exercetur à Deo. Quod confirmatur per ea quae in praeced. lib. c. 4. sectione posteriore dicta sunt, de forma baptismi

NAL
SIS
P...

baptismi, quæ ob paritatem rationis possunt ad formam Confirmationis accommodari.

14. Notandum est quarto, quod et si in propositis verbis nõ exprimitur sacramentalis vñctiois conditio qua fieri debet in fronte (sicut exprimitur ea, qua fieri debet ad signam crucis) illam tamen, sicut hanc, esse in praxi necessario seruandam. Quæ necessitas indicatur in cap. Nouissime, De consecr. dist. 5. cum vñctio chrismatismatis, qua ab episcopo inungitur baptizatus, distinguitur tanquam per propriam differentiam, ab ea qua idem inungitur à Presbytero; quod illa fiat in fronte, & hæc in vertice capitis: vnde licet colligere, quod non magis perficeretur hoc sacramentum, si in alia parte vñctio chrismatismatis ab Episcopo fieret, quam si Extrema vñctio à Sacerdote conferretur, inungendo alia membra, quam quæ in Rituali ecclesiastico determinantur. De quibus in sequenti tractatu.

15. Quod attinet ad sacramenti confirmationis accidentia seu ceremonias (de quibus Bella m. in eodem lib. De confirmatione cap. vltimo, & Suarez in sequenti disput. 37.) notandum est quatuor esse, quæ ante collationem confirmationis adhibentur in consecratione chrismatismatis. Prima est, vt benedicatur balsamum per orationes & signum crucis. Secunda, vt benedicatur oleum per orationes & signum crucis. Tertia, vt Episcopus aliquo res habet super ampullam chrismatismatis. Quarta, vt chrisma iam confectum salutetur ab Episcopo & Presbyteris his verbis, Ave sanctum chrisma. Quas ceremonias contra calumnias hæreticorum, defendunt memorati authores. Nobis sufficit esse in Ecclesia passim vñctatas.

16. Octo vero ceremonias esse Bellarm. meminit, quæ præter essentialiam, de qua prius dictum est, in collatione Confirmationis, aut post eam adhibentur. Prima est, vt susceptor seu patrinus addit, de quo nonnulla præscribuntur, quæ videre potest qui volet apud Syluestrum in verbo Confirmatio diuina, in fine: & addere ex D. Tho. 3. par. quest. 72. artic. 10. ad 3. nihil referre siue masculus sit, siue femina qui in confirmatione suscipit, iuxta illud ad Coloss. tertio, In Christo Iesu, non est masculus nec femina. De affinitate spiritali quæ inde contrahi censetur, dicitur suo loco, cum de matrimonio.

Secunda est, vt dicantur ab Episcopo variæ preces super confirmandum, tam ante, quam post sacramenti collationem. Tertia, vt ab Episcopo pax confirmato detur in signum acceptæ gratiæ Spiritus sancti, cuius effectus pax est. Quarta, vt Episcopus confirmatum leuiter manu cadat, vt intelligat se ad ignominiam crucis, & verbera pro Christo sustinenda paratum esse debere. Quinta, vt iugetur frons fascia, ne chrisma distillet: quæ quando gestanda sit, indicandum est ex consuetudine recepta, & ex necessitate expectandi donec chrisma exsiccatum sit, iuxta ea quæ Suarez tradit loco cit. sect. 2. condit. 7. Sexta vt ad septem dies non lauetur caput seu frons. Septima vt in sabbatho Paschæ & Pentecostes detur confirmatio sicut & baptisma, cui adiungitur ad perfectionem & gratiæ incrementum. Octaua, vt à ieiunio & expiato à peccatis accipiatur, ex cap. Vt ieiunium: item quæ datur, ex cap. Vt Episcopi De consecr. dist. 5. In quibus tamen duabus postremis conditionibus postea facta est mutatio; in priore quidem quoad tempus: in posteriore vero quoad ieiunium, quemad. notat D. Tho. 3. p. q. 72. art. 12. ad 1. & c. Addens ad tertium, congruum tempus conficiendi chrismatismatis esse diem Comæ Domini. De quare plura Suarez in citata disput. 37. sect. 1. in quinta ceremonia: sicut & de oleo ac vase, in quo confici debet: quem confecturo relinquemus videndum.

Obiter autem monendum occurrit, quo tempore conficitur chrisma, Parochos debere ad illud sibi comparandum mittere, ex cap. Omni tempore De consecr. distinct. 4. nec ipsos posse vt alio in sua Ecclesia, quam consecrato à proprio Episcopo loci, ex cap.

Presbyteri eadem dist. distinct.

CAPVT IV.

De ministro confirmationis: deque eam suscipientibus.

SUMMARIUM.

- 17 Ordinarius confirmationis minister est Episcopus consecratus.
18 Extraordinarius ex commissione Papæ, potest esse Sacerdos.
19 Nulli non Sacerdoti potest tale ministerium committi.
20 Quicumque Episcopus est minister sufficiens ad validitatem huius sacramenti.
21 Quando contingat Episcopum peccare respectu istius ministerij sui.
22 Omnis baptizatus capax est suscipienda Confirmationis, ante baptismum vero susceptum, nullus.
23 Quo tempore Confirmationem pueris baptizatis conferri conueniens sit.
24 Nullus ordo, immo nec prima tonsura, suscipi debet ante confirmationem, etiamsi contra facere, non sit mortale de se.

De ministro confirmationis satis fuisse Suarez, disput. 36. Quid tenendum sit aliquot propositionibus indicabimus.

Prima est: Ordinariū ministrum confirmationis esse Episcopum consecratum. Pro qua varios auctores refert Greg. à Valent. to. 4. disput. 5. quest. 2. puncto 1. eamque late aduersus hæreticos propugnat Bellarm. lib. De confirm. cap. 12. & variis autoritatibus atq; rationibus stabilit Suarez loco cit. sect. 1. Sed sufficit nobis quod sit tenenda tanquam de fide, vt pote quæ definita est in Concilio Florentino in instruct. Armenorum, & in Concil. Trident. sess. 7. De confirm. can. 3. & sess. 23. cap. 4. & can. 7. Quibus adde canones qui habentur, De consecr. dist. 5. in principio. Adde & Ecclesiæ consuetudinem receptam, iam inde à temporibus Apostolorum, vt colligitur ex cap. 8. & 19. Actuum, vbi leguntur Apostolos confirmasse ab aliis baptizatos. Quod fecisse tanquam Episcopos communis Ecclesiæ consuetudo interpretata est. Quæ de re Suarez pluribus in citata disput. 36. sect. 1. dicto 2.

Secunda proposito est: Possesse simplicem Sacerdotem hoc sacramentum ministrare ex commissione Papæ. Hæc quoque vt certa tenenda est per decretum Concilij Florent. in citata instruct. Armenorum: quo Episcopus ita statuitur huius sacramenti minister, vt simul approbetur, quod aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili & vrgente admodum causa, simplex Sacerdos chrismate per Episcopum confecto, administrat hoc ipsum confirmationis sacramentum. Cuius dispensationis exemplum habetur ex D. Gregorio in cap. Peruenit dist. 95. De quo late Suarez in sequenti sect. 2. Satis erit notare quod habet Greg. à Valent. loco cit. vtrūque esse ex institutione diuina; & vt Episcopus sit huius sacramenti minister ordinarius, ac in potestate propinqua per Episcopalem consecrationem suam: & vt Presbyter per characterem & ordinem suum sacerdotalem, sit extraordinarius minister, ac in potentia tantum remota: vt pote qui requirit dispensari secum à Summo Pontifice ex plenitudine suæ potestatis, ob necessitatem; cui Christus instituens hoc sacramentum, voluerit esse consultum. Quandoquidem conueniens fuit, vt in absentia Episcopi, fideles non carerent omni commoditate obtinendi istud sacramentum, & habendi sufficientem illius ministrum. Ad quod facit quod certum sit, ratione necessitatis ex Christi institutione, ministros baptismi dari non tantum ordinarios, sed etiam extraordinarios aliquos pro casu necessitatis, etiam laicos. Vnde sicut aliquis horum, in tali casu baptizans, non agit contra, sed secundum diuinam institutionem: ita nec simplex Sacerdos in simili casu ex dispensatione Papæ conferens confirmationem, prætergreditur Christi institutionem, sed illam exequitur, vt bene ait Gregor. à Valent. subiungens aliquos contrarios errores, post Sotum in 4. distinct. 7. quæ per vnicam art. 11. qui eos bene refert.

Tertia propositio est: Nulli clerico, neq; laico posse hoc ministerium committi, præterquam Sacerdoti: nec ab alio, quam à Summo Pontifice ex causa rationabili. Hæc

ex D. Thoma approbatam ab alijs, tradit & abunde confirmat Suarez in *tr. scilicet. 2.* Sufficit fundamentum illius attigisse. Nempe, quod in ijs, quae sunt iuris diuini, absolute & simpliciter dispensari non possit, nisi iuxta modum & mensuram ipsomet iure diuino statutam & concessam. Ius autem ministrandi hoc sacramentum, sit diuinum; lege ordinaria concessum solis Episcopis. Pro quo post Innocentium in cap. vnicio De sacra unctione §. penultimo, Concilium Florent. loco cit. in argumentum adfert, quod de solis Apostolis (quorum vicem tenent E. & pi) legatur Actuum 8. & 19. quod per manus impositionem Spiritum sanctum darentur; quae loco illius impositionis manus, Confirmatio datur in Ecclesia. Ex alterius vero commissione, quam Summi Pontificis; vel alteri, quam Sacerdoti facta: tale ius concedi posse Christi institutione, nulla traditio vel usus communis Ecclesiae ostendit. Vnde non videtur esse asserendum, praesertim cum constet, quod si alius quam Episcopus absque Papae commissione confirmaret, sacramentum sit nullum, ex cap. Manus, De consecr. distinct. 5. & cap. Quanto, De consuetudine.

Quarta propositio est: Quemcumque Episcopum vere consecratum, sufficientem ministrum esse huius sacramenti, etiam si haereticus sit, excommunicatus, aut degradatus: ita ut Ecclesia nequeat facere, quin sacramentum Confirmationis, ab eo datum sub debita materia & forma, ac intentione, sit validum, etiam si peccet illud ministrando. Hanc quoque late persequitur Suarez in *ead. disput. 36. scilicet. 2.* Sed nobis quoque sufficit fundamentum attigisse: nempe, quod Episcopus institutione Christi sit ordinarius huius sacramenti minister: neque ex eo quod haereticus sit, aut aliter ab Ecclesia praecisus, desinat vere Episcopus esse, cum Episcopalis consecratio de leuibus non sit; sicut nec est iterabilis. Consequenter ergo erit de se verus Confirmationis minister, tanquam non priuatus ordine neque caractere, sed solum vsu illius legitimo.

Ceterum cum ad pastorem, quam Episcopus debet gerere curam ouium suarum, spectet huius sacramenti diligens administratio (propter necessitatem scilicet, qua ex cap. Spiritus sanctus, De consecr. dist. 5. in hoc mundo victurus tota aetate inter inuisibiles hostes, & pericula gradendum est) mortaliter peccat Episcopus ille qui multo tempore negligenter talem administrationem omittit, ex *Angelo in verbo Confirmationis sacramentum §. 1. & Sylu. in verbo Confirmatio diuina, quest. 2.* Quod pariter dicendum est de ministrante indigne: siue per omissionem aliquam substantialium culpabilem, siue per notabilem irreuerentiam, qua administrat sine interiori dispositione, & sanctitate debita; aut non seruata circumstantiarum solemnitate, requisita ad tantum sacramentum. Quod etsi non est ad salutem absolute necessarium sicut baptismus, est tamen dignitate maius illo, magisque venerandum, ex cap. De his, De consecr. dist. 5. Adde etiam, quod ex Palud. & Sylu. habet Suarez in *su. disp. 38.* peccare quoque grauius, confirmantem in sua diocesi eos qui sunt alieni, aut in aliena dioecesi illos qui sunt sui, nisi ad id acceperit facultatem: quia illegitima esset talis administratio huius sacramenti, & dissidiorum fomes, ideoque graue peccatum. Propter quod tamen non incurret ipso iure censuram, aut irregularitatem aliquam: quia id non inuenitur in iure expressum.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De suscipientibus Confirmationem.

DE his etiam quid sit tenendum, aliquot propositionibus declarabimus.

Prima est: Omnem hominem baptizatum capace esse Confirmationis. Hae patet ex cap. Omnes fideles. De consecr. dist. 5. Et confirmatur, quia omnes baptizati adscripti sunt militiae Christi: in qua ad pugnam opus habet roborate ipsos Spiritus sancti gratia, a Christo sine determinatione certarum personarum, fidelibus suis promissa. Quae gratia est sit effectus huius sacramenti: si uidem capaces erunt omnes baptizati, seu adulti, seu infantes, seu viri, seu foeminae, seu sani, seu aegri, & sic de ceteris. Nec obstat quod aliqui ex

baptizatis non sunt apti ad talia pugna, ut infantes, & auctores, qui expertes sunt rationis. Nam etiam ipsi apti sunt ut armentur ad pugnam, & ut per characterem consignentur in milites Christi: atque ut perfectionem, seu augmentum gratiae habitualis recipiant: quod quidem est ipsos capaces esse huius sacramenti, ac effectus illius. Quo effectu ipsos fraudari non est consentaneum: ut nec constitutos in articulo mortis. Videri potest Suarez *disput. 35. scilicet. 2.*

Secunda propositio est: Baptismo catenem non esse capace Confirmationis. Hanc autoritatibus & rationibus probat Suarez, in *eadem disput. scilicet. 1.* Satis nobis est, quod baptismus sit inania aliorum sacramentorum: ita ut nemo sit eorum capax, nisi baptizatus. Sic enim Ordo collaris ante baptismum non est sacramentum, ex cap. 1. & ult. De presbyt. non baptizato. Aceddit quod iuxta ante dicta Confirmatio perficiat baptizatum: & per consequens, illum praesupponat ut perfectibilem.

Tertia propositio est: Non expedire pueros confirmari ante usum rationis. Ratio est: quia hoc sacramentum non fuit institutum tanquam necessarium ad salutem: sed ad conferendum robur in pugna aduersus hostes, quibus in baptismo abrenunciamus: mundum, inquam carnem, & daemones: cuius pugna, ut iam diximus, homines ante usum rationis non sunt capaces. Et sic consuetudo obtinuit, ut ante eundem usum confirmatio non conferatur. Id quod ceremonia illa exigit, qua Episcopus confirmatum leuiter caedit, ut intelligat se ignominiam & tormenta pro Christo pati debere: nihil enim tale intingere potest, qui nondum habet rationis usum.

Si queras in qua aetate debeat puero sacramentum hoc conferri? Aliqui respondent, exigendam esse aetatem duodecim annorum: alij vero septem annorum. Vtrosque commemorat Suarez in *sequenti scilicet. 2.* Posteriorum autem, qui plures sunt & nobiliores, responso praeferenda videtur: tum ob rationes quas idem Author adfert, tum quia in eadem aetate septem annorum, dari potest prima tonsura, ut per aliquot iura tradit glossa ad cap. vltimum verbo infanti, De temporibus ordinat. in 6. Tunc quia illucescente rationis usu, expedit non multum differre hoc sacramentum, sed puerum innocentem praesumere tanto auxilio, antequam grauius peccare incipiat. Quamquam, ut addit Suarez, ob aliquam grauem causam conueniens esse posset, ut vel tempus illud anteuertetur, vel aliud longius expectaretur, quod relinquatur prudentis arbitrio.

Quarta propositio est: Neminem debere vllum ordinem: immo nec primam tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus. Haec habetur ex Concilio Trid. sess. 23. cap. 4. De reformatione. Quamquam ex Soto in *4. dist. 7. quest. vltima art. 8. proposit. 3. & dist. 24. quest. 1. art. 4. sub finem*, & Nauar. in *Enchir. cap. 22. nu. 9.* qui secus faceret non peccaret mortaliter, quia nec Concilium ipsum Trident. in prohibet sub alia censura, aut alia forma quae obligationem ad mortale indicet: solumque est indecentia quaedam: neque omisio Confirmationis secluso contemptu, ut postea dicitur, peccatum est de se mortale.

CAPVT V.

De praeepto suscipiendi Confirmationem.

SVM MARI VM.

- 25 Magna quidem varietas est opinionum de difficultate, An suscipio Confirmationis sit in praeepto: sed non esse, probabiliter teneri potest.
- 26 Obiectiones in contrarium cum solutionibus.
- 27 Quatenus peccetur omissione Confirmationis.

MAGNA controuersia est inter Doctores, num fidelibus baptizatis impositum sit siue a Christo, siue ab Ecclesia praeeptum suscipiendi Confirmationis sacramentum. De qua Suarez *disput. 38. scilicet. 1.* refert quatuor sententias diuersas, ac bene illas ponderans amplectitur eam quae negat esse tale aliquod praeeptum, quia nullum habetur, non modo ex Scriptura sacra, sed nec ex traditione. Nam quod Sancti Patres aiunt sacramentum hoc requiri ad plenitudinem

NAL
SIS
P...

teu perfectionem hominis Christiani: vel ut quis simpliciter Christianus dici possit: intelligendum est de plenitudine abundantia: qua quis non modo Christi miles est, & verus Christianus: sed etiam Christianus ad pugnam abundanter roboratis: non vero de plenitudine sufficientia: seu necessarium ad constituendum aliquem sufficienter in esse hominis Christiani: quia per baptismum talis plenitudo habetur.

26. Neque est quod quis obiiciat, sacramenti huius institutionem esse à Christo, non enim aliquid est in præcepto positum eo ipso quod institutum sit à Christo, ut patet de lauatione pedum & de consiliis Evangelicis. Nec ite est quod quis obiiciat eiusdem sacramenti finem: perseverantiam, inquam, in fide, & obsequio Christi: Nam etsi id ipsum sacramentum sit ad talem finem valde utile, non est tamen necessarium: cum sint alia media ad illum consequendum: ut oratio, & aliorum bonorum operum exercitium. Nec demum est quod obiiciat quis communem Ecclesiam vsum: non enim solent communiter fideles ad hoc sacramentum suscipiendum induci, tanquam obligati necessitate imposta: sed tanquam inuitati ad id quod est ipsius valde bonum & utile. Vnde nullis censuris adstringi solent, neque vrgeri aliis mediis indicantibus necessitatem impostam. Nec etiam procuratur, ut in articulo mortis constituti illud suscipiant, si nondum susceperint: quod fieri omnino deberet si de suscipiendo datum esset præceptum diuinum. Ipsum enim saltem pro eo tempore obligaret, idque sub mortali, quandoquidem esset de re grati. Nec item esse datum præceptum mere Ecclesiasticum, ex eo patet, quod Ecclesia in materia sacramentorum, non solet vsum præcipere quoad eius substantiam, sed solum determinare tempus in quo is exercendus sit. In vsu autem huius sacramenti, nullum tempus determinauit.

27. Ex his (quandoquidem peccatum non est sine præcepti transgressione) consequens est, quod D. Thomas satis aperte indicat *quest. 72. art. 8. ad 4.* & citatis pluribus aliis habet loco citato Suarez: non esse de se peccatum mortale, sacramentum istud ex negligentia aut verocundia, secluso contemptu, omittere, etiam toto vitæ tempore. Ex accidenti autem, *addit idem*, tum veniale, tum mortale peccatum esse potest. Veniale quidem eo nomine, quod talis omisio censetur irrationabilis quædam prodigalitas spiritualis, & quædam temeritas in adeundo certamine fidei sine tali adiumento. Mortale vero ratione contemptus, si quis pro nihilo ducat hoc sacramentum, aut effectum illius, aut vile vel puerile existimet se illi subicere. Item ratione scandali, si quis ita se gerat publice, ut aliis exhibeat speciem contemptus. Ad demum ratione conscientia, si quis persuaderet sibi, se non posse sine hoc medio, tentationem contra fidem vincere, aut se in mortali periculo esse, ne in tormentis superetur destitutus tali auxilio, illudque negligat nihilominus.

CAPVT VI.

De effectibus Confirmationis, ac dispositionibus requisitis ad eorum consecutionem.

SUMMARIUM.

- 28. Effectus confirmationis, specialis gratia sacramentalis & character.
- 29. De modo quo in hoc sacramento per se, & ex ipsius institutione datur gratia.
- 30. De modo quo datur ex accidenti.
- 31. In susceptione eiusdem sacramenti auxilium Spiritus sancti, quo modo datur.
- 32. De charact. re: quod non possit iterari in eodem homine, sique iterare tentet quis, nisi faciat grauius peccet, non tamen fiat irregularis.
- 33. Dispositiones ad eorundem effectuum productionem requisitæ.
- 34. Ignoranti peccati non sufficit sine penitentia: quam nec sufficit attritionem esse, nisi bona fide existimet contritio.
- 35. Is qui existimat se non esse contritum, debet confiteri ante susceptionem huius sacramenti. Et quod distractio cogitans in eadem susceptione, non impediatur de se illius effectum.

28. DVPLIX est effectus sacramenti Confirmationis: v. n. conferre aliquam gratiam sanctificantem, ultra quam conferat baptismus: nam est vere & proprie sacramentum, ex Concil. Trid. sess. 7. can. 1. De Confirm. ipsumque à baptismo distinctum, iuxta can. 1. & 3. De sacram. in genere; eadem sess. Quare confert gratiam ex sequenti can. 6. eamque distinctam ab illa quam baptismus confert prout satis indicatur verbis illis in cap. Spiritus sanctus, De consecr. dist. 5. In baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Accedit ratio quia oportet vnum quodque speciale sacramentum ad proprium finem ordinari, & specialem gratiam tali fini accommodatam conferre, qualis est quoad hoc sacramentum, specialis Spiritus sancti protectio, & auxilium ad veram fidem constantem tenendam, & profitendam. Alter effectus est character, hoc est, spirituale quoddam & indelebile signum, quod susceptione confirmationis in anima imprimi definitur à Concilio Florent. in Instruct. Armenorum, & in Concil. Trid. sess. 7. De sacram. in genere can. 9. De his suo more late Suarez, *disput. 34.*

29. Sed sufficit de prioribus notare ex sententia D. Tho. 3. *part. quest. 72. art. 7. ad 2.* in hoc sacramento per se, & ex ipsius institutione, non dari gratiam, nisi secundum augmentum. Ratio est, quam habet Suarez *sect. 2. disto 2.* quod sola ea sacramenta ex sua institutione conferant primam gratiam, quæ instituntur ad peccata remittenda: quandoquidem peccatum mortale sine gratia non excluditur ab anima, neque ipsum potest eam illa in hac manere, taliaque sacramenta tantum sunt duo quæ sacramenta mortuum ea de causa dicuntur, nempe baptismus, qui solus ex sacramentis instituitur ad remissionem peccati originalis, & actualium ante ipsum commissorum; atque penitentia, quæ est solum sacramentum de se institutum ad tollenda peccata mortalia post baptismum commissa, ut patet ex doctrina quæ de ea datur à Concil. Trid. sess. 14. præsertim cap. 1. & can. 1. & 2. Quæ cum ita sint, relinquuntur, confirmationem ex sua institutione, tanquam vnum ex sacramentis viuorum, conferre tantummodo gratiæ augmentum, non autem primam gratiam; qua scilicet ex iniustis tanquam ex mortuo viuus efficiatur.

30. Per accidens tamen fieri potest, ut talem quoque gratiam conferat: nempe, ut *Thom. loco cit. addit*, quando alicuiam suscipienti, aliquod peccatum mortale quo maculatur, non venit in mentem, ut de eo doleat; vel si in mentem veniat, de eo que doleat, non tamen per contritionem perfectam, sed solum per attritionem. Tunc enim sacramentum supplet defectum illum, nisi in consideratio ea inexcusabilis esset, aut in suscipiente vigeret adhuc aliquis affectus peccati mortalis, excludens firmum propositum non peccandi de cætero. De eodem affectu dubium moueri solet, an eiusmodi gratia sit maior ea, quæ datur per baptismum. Cuius tractationem tanquam speculationis scholasticæ relinquemus videndam satis plenam apud Suarezium in eadem *sect. 2.*

31. Non est vero tacendum quod idem ibid. in fine monet effectum auxilii Spiritus sancti, ipsa Confirmationis collatione dari in sua radice: tanquam iure accepto ad illud: re ipsa autem temporibus opportunis, iuxta diuinæ sapientiæ dispositionem, dari consentaneum fini istius sacramenti, hoc est corroboratori ad fidem veram tenendam ac profitendam. Tuncque ut infallibiliter datur, necessarium esse non apponere obicem peccati mortalis: sicut & id ipsum necessarium fuit, ut in sacramenti susceptione, gratia daretur.

32. De posteriore effectu disputari solet, An talis character sit qualitas noua distincta re ipsa à characterè baptismali, vel solum illius quidam modus & perfectio. Sed neque in eo, ut speculationis quoque scholasticæ, necesse est non immorari. Videti potest Suarez, in *cat. disput. 34. sect. 1.* Sufficiet notasse, cum eo ipso effectu coniunctum esse, ut hoc sacramentum nequeat in eodem homine iterari: id quod certum est de fide ex Concilio Florent. in Instruct. Armenorum versu hæc omnia: & ex Concil. Trid. sess. 7. De sacramentis in genere can. 9. Atque si quis tentet idem sacramentum eidem homini iterato ministrare, nihil faciet, graueque sacrilegii peccatum committet. Per quod an irregularitas

REGI
PRA
EDR
E

ritatem incurra difficultas est: cuius partem negantem sequitur Suarez in disput. 38. sect. 2. multique alij quos Georgius Syrus refert in tom. 1. Theauri casuum conscientiae lib. 7. cap. 8. dub. 8 Ratio vero est: quia irregularitas non est ponenda, nisi sit in iure expressa, ex cap. Is qui, De sentent. excom. in 6. Nec vllibi in iure habetur expressum, irregulares fieri iterantes hoc sacramentum.

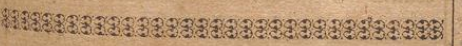
RELIQVA PARS CAPITIS.

De dispositionibus quas praedictorum effectuum productio requirit in suscipiente Confirmationem.

Ad productionem characteris non requiritur alia dispositio, quam quae ad validitatem ipsius Confirmationis: nempe ut hanc suscipiens iam baptizatus sit; & ut eam suscipiendi intentionem habeat debitam; de qua iudicandum est perinde; ac de ea quam ad baptismi validitatem requiri diximus sub finem praecedentis libri. Ad productionem vero gratiae, praeter duo illa, poenitentia requiritur in eo qui post baptismum fuerit in peccatum mortale lapsus; quam esse contritionem perfectam, seu talem qua divinae gratiae restituiamur: ideo necessarium non est, quia nemo potest alioqui tuta conscientia ad hoc sacramentum accedere: cum nemo scire possit an perfecte contritus sit, sicut nec an amore vel odio dignus sit ex c. 9. Ecclesiasticis. Hancque esse D. Thomae sententiam patet per ea quae ex ipso retulimus in praeced. nu. 30. & ita notat Suarez, in citata sect. 2.

Vbi quoque monet solam ignorantiam proprii peccati actualis etiam inuincibilem, non sufficere ad illius remissionem per susceptionem sacramenti, sine aliqua saltem attritione, tanquam poenitentia. Quam ad remissionem peccatorum actualium necessariam esse patet per illum Domini nostri Lucae 13. Nisi poenitentiam habueritis omnes peribitis. Notat autem eum Soto in 4. distinct. 7. quest. unica art. 7. Gregorius a Valent. disput. quinta, quaest. i. puncto 4. (& Suarez, admittit) attritionem, quae ad propositum effectum sufficiat, talem esse debere, ut homini sacramentum hoc suscipienti contritio esse videatur: quia cum ex natura & institutione eiusdem sacramenti, prima gratia (ad cuius augmentum per se institutum est) ipsum praecedat: requiritur minimum ut accedens ad id ipsum suscipiendum, arbitretur probabiliter se iam recuperasse gratiam per veram contritionem.

Vnde (vt idem a Valentia ex eod. Soto in seq. art. 8. addit) quamuis ad legitime suscipiendum hoc sacramentum non sit necessarium praemitti ei confessionem (sicut nec ieiunium, etiam si illi deceat iuxta cap. Ut ieiunio De consecr. dist. 5.) tamen cum quis se nouerit solummodo attritum, debeat confiteri: ut vi sacramenti poenitentiae existimare probabitur possit effectum contritum; quia talem indispotionem suam cognoscens, non potest ad hoc sacramentum licite accedere: quemad. congruenter antedictis Suarez doctet disput. 34. sect. 2. paulo post medium. Addit ibidem consequenter Gregor. a Valen. contra Caiet. non esse necessarium ad gratiam per hoc sacramentum acquirendam, sicut nec per alia sacramenta, ut mens hominis in ipsa susceptione actu moueatur erga Deum: satis enim esse, ut eiusmodi motus vel tunc sit vel antea fuerit, etiam si in vsu sacramenti ob humanam fragilitatem mens distrahatur: Dei scilicet bonitate commiserente eidem fragilitati: iuxta illud Psalmi 102. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.

TRACTATUS POSTERIOR.

De sacramentis Poenitentiae & Extreme vñctionis.

Attente patet tractatio de Poenitentiae sacramento, estque instituti nostri peculiariter propria: quam Theologi

scholastici instituunt cum Magistro in 4. dist. 14. & aliquot sequentibus: ac cum D. Thoma 3. par. a quaest. 84. Itemque Canonistae ad septem distinctiones de Poenitentia: & ad titulum De Poenitentis & remissionibus, atque alij multi quorum non paucos tam antiquiores quam recentiores Henriquez refert in tomo 1. Theologiae moralis in initio lib. 4. qui est primus de poenitentia. Ad ea autem quae in prima & secunda parte dicta sunt: restant pauca tantum addenda, de sacramenti poenitentiae nomine & definitione, institutione & necessitate. Nam de illius materia, quae posita est in tribus actibus Poenitentis illud suscipientis: contritione, inquam, confessione & satisfactione, iam dictum est sufficienter in praeced. lib. 5. 6. & 7. & de illius forma, quae est sacramentalis absolutio, in sequenti lib. 8. & de ministro, qui est Confessor legitimus, in tribus primis libris, ac de suscipiente, qui est Poenitens, in sequenti libro 4. De dispositionibus ad talem susceptionem dignam ac validam requisitis, ac de obligatione suscipiendi dictum est in iisdem libris prout occasio se obtulit, permittim alijs. Quae pertinent ad effectum eiusdem sacramenti (qui sunt remissionis peccatorum, & recuperationis virtutum & meritum, per peccatum mortale, amissionum) tanquam propria scholastica speculationis, relinquemus sciendi cupidis videnda familiariter simul & copiose tractata apud Gregor. a Valent. to. 4. disput. 7. quaest. & tribus sequentibus.

Quod attinet ad Extremam vñctionem: de ea tractantes varios auctores Henriquez refert in praecedenti lib. 3. ante cap. 7. Quibus accesserunt Gregor. a Valen. in sequenti disput. 8. & Suarez tomo 4. disput. 39. & quinque sequentibus. Dicemus autem primo de illius nomine, definitione, institutione, & vñtate. Secundo, de illius materia & forma. Tertio, de illius effectu ac de ministro. Quarto, de recipientibus eam: & quinto, de obligationibus circa vsum eiusdem.

CAPVT VII.

De nomine, definitione, institutione, & necessitate sacramenti Poenitentiae.

SUMMARIUM.

- 36 Ratio nominis Sacramenti poenitentiae.
- 37 Definitio Sacramenti poenitentiae.
- 38 Quod poenitentia sit sacramentum a baptismo distinctum.
- 39 Institutio Sacramenti poenitentiae a Christo.
- 40 Sacramentum Poenitentiae est simpliciter necessarium ad remissionem peccatorum.
- 41 Obiectio in contrarium cum solutione.
- 42 Cum ob inopiam Confessorij suscipi non potest re ipsa, illius votum, etiam tantum implicum in vera contritione inclusum, sufficere potest ad eandem remissionem.

DE nomine Poenitentiae Nauarrus in Enchir. praelud. 10. & in praeludij distinct. de Poenitentia num. 3. & 4. pluribusque Bellarm. tomo 2. Controuer. in lib. 1. De poenitentia cap. 7. & Suarez tomo 4. disput. 1. sect. 1. cum quo satis nobis est notare, Theologico more Poenitentiam dici dolorem de peccato commisso: congruenter sane etymologiae nominis: Dicitur enim poenitentia quasi poenae tenentia, iuxta illud D. Augustini, relatum in Epitome Poenitentia 2. De poenitentia distinct. 3. Poenitere est poenam tenere. Porro poenae est, dolorem inferre: quod cum fit in inuito, ut quando poena infligitur nolenti, ipsum non pertinet ad poenitentiam, sed ad puram vindictam. Pertinet autem cum id ipsum fit in voluntario: iuxta illud quod ex D. Aug. & Isidoro habet Suarez loco cit. poenitentiam esse poenam, qua aliquis in se punit quod peccando commisit; ut sicut voluntarie peccauit, ita voluntarie se affligat. Vnde intelligitur poenitentiam importare quoque culpae retractationem, doloremve de peccato: atque adeo eam esse actum moraliter bonum: (siquidem non esset alioqui culpae retractatio) & per consequens esse actum virtutis: quae quidem ipsius quoque nomine appellatur Poenitentia, seu virtus poenitentiae. Quoniam vero eadem retractatio, seu dolor de peccatis, pars est huius sacramenti, ceterarum funda-

NAL
SIS
Pan.

mentum, occurrens in illo primo omnium: factum est ut ipsum quoque Poenitentia, seu sacramentum poenitentiae nominaretur.

37. Quod attinet ad definitionem sacramenti poenitentiae: ea bona est quam Nauaricus tradit in *Enchir. cap. 22. nu. 11.* quod sit sacramentum absolutionis, quo Sacerdos sibi subditum peccata sua cum iusto dolore & proposito satisfaciendi, legitime contententem absoluit ab iisdem peccatis. Per quam definitionem ideo manifesta fit natura illius sacramenti: quod (prout patet ex Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 5. & 6.) ea constituitur in forma iudicii, in quo peccator gerat personam actoris & rei, cum dolore contententis aduersum se in iustitiam suam Domino, ut remittat ei iniquitatem peccati sui. Sacerdos vero personam iudicis dantis sententiam absolutiuam, iniuncta salutari poenitentia, seu satisfactione. Quae duo, proposita definitione tangit, & aperit.

38. Esse vero sacramentum (quod in definitione ponitur loco generis) copiose aduersus sectarios docent Bellarm. *lib. 1. De poenit. cap. 8. & tribus sequentibus.* & Greg. à Valen. *to. 4. disp. 7. quæst. 1. punct. 1.* Qui in sequenti puncto 5. proponit comparationem huius sacramenti cum reliquis, & maxime cum baptismo, ad quem accedit proxime: eo nomine quod institutum sit ad delenda peccata mortalia post baptismum commissis, ex Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 2. & can. 2. Ideoque, prout ibidem additur, recte dicitur secunda post naufragium tabula. Quod quidem memoratus Gregorius ibidem explicat pluribus. Nihilominus tamen est sacramentum: tam in materia & forma, quam in ministro & effectu longe diuersum, ut Concilium Tridentinum in citato cap. 2. perspicue declarat. Videri potest Bellarm. id aduersus Sectarios defendens, in *sep. 12. 13. & 14. Item que Suarez. to. 4. disput. 17. sect. 1. §. Secunda veritas fidei.*

RELIQVA PARS CAPITIS.

De institutione & necessitate sacramenti Poenitentiae.

39. Institutum esse à Christo Poenitentiae sacramentum, sicut cetera noua legis, certum est de fide ex Concilio Tridentino, sess. 7. de sacramentis in genere, can. 1. & sess. 14. cap. 1. ubi tempus & locus Euangelij in quo institutum est declaratur his verbis: Dominus autem sacramentum poenitentiae tunc praecipue instituit, cum à mortuis excitatus, insufflauit in Discipulos *Ioan. 20.* dicens, Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata remittentur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Quod ita insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit. haec ibi. Ex quibus intelligitur, Poenitentiae sacramentum, cum pendeat ex usu talis potestatis, tunc institutum esse, cum eadem potestas est data.

40. Porro ex vi eiusmodi institutionis, Poenitentiae sacramentum medium esse simpliciter necessarium ad remissionem peccatorum mortalium, in quibus Christi fideles post baptismum labuntur, habetur ex Concilio Tridentino, sess. sexta cap. 14. & sess. 14. cap. 1. ac clarius in sequenti cap. 2. cum non sine dicitur: sacramentum poenitentiae, lapsis post baptismum esse ad salutem necessarium, sicut est nondum regeneratis ipse baptismus: & in c. 5. his verbis: Dominus nolter Iesus Christus & terris ascensurus ad caelos, Sacerdotes suis ipsius vicarios reliquit, tanquam Praesides & Iudices, ad quos mortalia omnia crimina deferantur, in quibus Christi fideles post baptismum ceciderunt; quo pro potestate clauium remissionis aut retentionis peccatorum, sententiam pronunciant. Quae quidem verba argumentationem hanc virtute continent. Ex Christi institutione iudicium Sacerdotum medium est necessarium ad remissionem peccatorum mortalium, post suspensionem baptismi commissorum. Ergo est & Poenitentiae sacramentum utpote quod in tali iudicio naturam suam habet constitutam.

41. Quod si quis dicat tale iudicium esse à Christo institutum, non ut necessarium, sed ut utile, & sufficiens ad remissionem huiusmodi peccatorum. Occurrendum est: quod cum

Christus voluerit tale iudicium non tantum esse remissionis, sed etiam retentionis peccatorum, de necessitate fideles teneantur uti eo medio ad remissionem suorum peccatorum: quandoquidem verba, *Quorum remiseritis peccata remittentur eis:* sensum hunc habent. Quorum non remiseritis, remissa non sunt. De qua re latius Suarez in *memorata disput. 17. sect. 2.*

Atque hinc sequitur periclitantem a parte de vita: & ideo constitutum in necessitate, in qua iure diuino peccatum habens mortale, obligatur uti remedio huius sacramenti: seu sacramentaliter confiteri, cum copiam habet confessarii. Sequitur, inquam, si id non faciat, mortaliter peccare, transgressione praeccepti dati de eo, quod in tali casu erat illi vnicum remedium ad iustificationem, aeternaque salutis consecutionem.

Cum autem ob inopiam Confessarii, aut ob aliud simile impedimentum non potest quis sacramentum hoc suscipere re ipsa, votum eiusdem, seu voluntas ipsum suscipiendi, si facultas adfuerit, sufficere potest ad iustificationem, ex Concilio Tridentino, sess. 6. cap. 14. & cap. 4. Ratio vero est, quod apud Deum voluntas habeatur pro facto, quando ipsum nequit re ipsa praestari. Ea enim de causa voluntates praue puniuntur. Accedit etiam quod veræ conuersioni ad Deum per contritionem, promissa sit remissio peccati. Ezech. 18. *Conuertimini & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.*

Vbi aduertit ad peccati mortalis remissionem sine sacramento, requiri & sufficere posse contritionem charitate perfectam, non tamen sine huius sacramenti voto, quod contritio ipsa in se includit (prout constat ex ante memorato c. 4.) perinde scilicet ac emptio includit promissionem solutionis pretij ob quam dominium, & possessio rei traditur emptori. Sic enim institutum est istud sacramentum, ut ex eo peccati mortalis post baptismum commissi remissio pendeat, sicut dominium rei venditae pendet ex pretij solutione, prout notat Suarez in *eiusd. disp. 17. sect. 3. num. 7.*

Qui consequenter inquirunt utrum praedictum votum debeat esse explicitum, seu quo quis actu desideret, ac proponat confiteri: an vero sufficiat implicitum esse: seu quo et si quis non cogitet de confessione, habeat tamen veram peccatorum contritionem. Atque contra Melchiorum Canum pluribus pro se citatis, tenet sufficere implicitum contentum in contritione, quae cum sit virtute quoddam propositum implendi omnia praeccepta (ut dicitur in *summa finitio eiusdem cap. 4. indic. 1. quae dicitur dolor ac deestatio de peccato commissis, cum proposito non peccandi de cetero*) est pariter recipiendi istud sacramentum: quando implicititer necessitas cum & id sit in praeccepto obligante sub mortali: utpote dato de re ad salutem necessaria, cuius observatio vrgeret seuerius in cap. Omnis virtusque scilicet. De poenitentia & remissio. Accedit quod contritio sit ex se sufficiens ad remissionem peccati mortalis, quandoquidem ei tanquam vltima dispositioni semper est coniuncta gratia, & charitas. ut satis intelligitur ex verbis Ezechielis, cap. 18. num. 21. & 22. Contritio autem de se non requirit actualem memoriam confessionis de peccatis faciendae, cum illius natura tota in eo consistat, ut sit dolor & detestatio de peccato commissis cum proposito non committendi de cetero. In quo proposito, ut iam insinuauimus, implicitum tantummodo propositum confitendi includi patet: quia explicitum extra illam est utpote actus ei superadditus, posita memoria confessionis de praeccepto faciendae. Non negauerim tamen illiusmodi memoria contingente, si votum explicitum confitendi negligetur, id esse argumentum imperfectae contritionis.

CAPVT OCTAVVM

De nomine, definitione, institutione & virtute Extremae vnctionis.

SVMMARIVM.

43 Vnde dicitur sit Extrema vnctio.

44 Eiusdem finitio.

45 Hoc sacramentum non fuit institutum, sed tantum insinuatum. *Ar. r. i. sexio*

46 Commendatum est & promulgatum Iacobi 5.

47 Institutum est à Christo, & quando.

48 Quando modo sit vnum.

49 Quatenus ipsam sit aut non sit iterabile.

Quod attinet ad nomen: Datum est hoc sacramentum Extrema vnctio, tum à tempore in quo datur: nempe in extremo vitæ termino, seu homine existente in extremis, tum etiam vt distinguatur ab vnctionibus vsitatis in administratione aliorum sacramentorum: qualis est primo ea, qua baptizatus vngitur in vertice: secundo ea qua vngitur in fronte ab Episcopo conferente sacramentum Confirmationis: tertio, ea qua Sacerdos dum ordinatur, vngitur in manibus: & Episcopus in capite, & manibus dum consecratur. De quibus & aliis in Ecclesia vsitatis, habetur in Decretalibus titulus, De sacra vnctione.

Quod attinet ad definitionem, ea est quam habet Nannar. in *Enchir. cap. 22. num. 12.* quo sit nouæ legis sacramentum, quo Presbyter vngit oleo benedictio certas corporis partes infirmi, probabiliter periclitantis de vita, proferendo certa verba cum debita intentione. In qua definitione, pro genere ponitur sacramentum nouæ legis: quod Extremæ vnctioni cum cæteris sex sacramentis commune esse certum est de fide ex cap. 5. epist. D. Iacobi: cuius verba paulo post adferemus: & ex Concil. Florent. in instruct. Armenorum, & ex Trid. sess. 7. De sacramen. in genere can. 1. & sess. 14. in doctrina de Extrema vnctione cap. primo. Quod aduersus Sectarios propugnant Bellarm. to. 2. in lib. De Extrema vnctione, sex primis c. capitibus: Greg. à Valen. disput. 8. quest. 1. puncto. 1. Reliqua vero locum tenent differentia sunt: ex his quæ requiruntur ad eiusdem sacramenti constitutionem, & tractanda sunt in sequentibus capitibus.

Quod attinet ad constitutionem, duo de ea docet Concil. Triden. in citato cap. 1. Prius est sacramentum hoc fuisse insinuatum apud D. Marcum in cap. 6. Vbi Christus dicitur misisse Apostolos suos ad prædicandum: & de eiusdem subditur, Et vngentibus oleo multos ægros, & sanabant. Quam vnctionem fuisse tantum huius sacramenti præuium signum, seu adumbrationem confirmat Saurez tomo 4. disput. 39. sect. 1. aliquot coniecturis. Præcipua videtur esse, quod Apostoli vngendo sanarent multos, atque adeo non solos baptizatos, qui tunc erant pauci: neque alios exclusos fuisse à tali beneficio, licet colligere ex eo, quod D. Mattheus in cap. 10. referat Christum, cum Apostolos ad prædicandum mitteret, dixisse absolute, & indefinite. Infirmos curate; ita dictum ipsius non sit restrictum ad baptizatos constitutos in articulo mortis: ad quos restricta est susceptio Extremæ vnctionis: sed extendendum etiam ad nondum baptizatos, qui paratione miraculorum circa se, aut suos factorum, erant permouendi ad Christianam fidem suscipiendam.

Posterius est: istud ipsum sacramentum fuisse fidelibus commendatum, & promulgatum à D. Iacobo verbis illis quæ habentur in ipsius epistola cap. 5. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesie, & orét super eum, vngentes oleo in nomine Domini, & oratio fide saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei. Quæ verba expriment omnia ad rationem huius sacramenti spectantia. Ac primo, sensibilem materiam & formam consistentem in vnctione olei, & in oratione, seu verbo Presbyteri: deinde ministrum, qui est Presbyter, tertio, suscipientem, qui est fidelis infirmus: quarto, effectum, qui est gratia ad remissionem peccatorum, & ad infirmi alleuiationem ordinata.

Esse autem ab ipsomet Christo institutum, tenendum est de fide ex definitione Concilij Triden. sess. 7. De sacramen. in genere can. primo. Quando vero institutum sit, nihil certum haberi notat Saurez in ead. disput. 39. sect. 2. Addens probabile esse: quod Christus tunc potestatem illud administrandi Apostolis dederit, & ex consequenti illud insinuetur: cum dans eisdem potestatem remittendi, & retinendi peccata, sacramentum poenitentia instituit post

resurrectionem dicens illis, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Ratio est, quia si quod hoc sacramentum quodammodo annexam est sacramento poenitentia, ad tollendas reliquias peccatorum: ita etiam potestas ipsam administrandi non immerito creditur quoad institutionem, annexa fuisse potestati administrandi Sacramentum poenitentia.

Quod attinet ad vnitatem, quantumuis in hoc sacramento conficiendo interueniat multiplex vnctio, & multiplex verborum forma, nihilominus ex illis omnibus confurgit vnum numero sacramentum, quod vocatur vnum compositione: quia cum omnes tales vnctiones & formæ ordinentur ad vnum integram totius hominis vnctionem, ad vnumque completum effectum obtinendum: ex omnibus illis componitur vnum tantum sacramentum: quod producat gratiam sufficientem ad confortandum & alleuiandum infirmum quantum indiget, vel indigere potest.

Iam quod ipsum iterari possit, certum est de fide ex Concil. Trid. sess. 14. De Extrema vnctione, c. 3. illis verbis. Quod si infirmi post susceptam hanc vnctionem conualuerint, iterum huius sacramenti subsidio iuuari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Durante autem eiusdem morbi necessitate, idem sacramentum non posse iterari, prout eadem verba subindicant: Saurez in sequenti disput. 40. sect. 4. n. 6. ex eo probat, quod tale sacramentum semel susceptum, medicina sit de se sufficiens pro vna necessitate in qua æger constituitur in extremis: illa enim susceptio, sufficiens ad hanc auxilium spirituale, confertur animæ: sique expeditur sanitas corpori redditur. Dicitur est autem durante eadem morbi necessitate, quia, vt addit Saurez, Si morbus esset diuturnus, & prius hominem constitueret in graui periculo mortis, postea vero remitteret morbi vis, ita ut homo censeretur esse extra mortis periculum, non tamen omnino liber à morbo: in eoque statu aliquandiu durans, postea in simile vitæ periculum recideret; posset iterum inungi, si considerata morbi diuturnitate, eiusdemque status atque interruptione; communi estimatione pericula diuersa, & status diuersi, perinde censeatur, ac si morbi essent omnino distincti.

CAPVT IX.

De materia & forma Extremæ vnctionis.

SUMMARIUM.

- 50 Remota materia sacramenti Extremæ vnctionis, est oleum oliuarum ab Episcopo benedictum.
- 51 Propinqua materia est vnctio infirmi ex eodem oleo, quam si, in forma crucis pium est, non tamen necessarium.
- 52 Septem vnctiones partiales ad illius integritatem requisita.
- 53 Tria notanda circa eandem vnctionem.
- 54 Verba in quibus consistit forma Extremæ vnctionis: & cur sint deprecatoria.
- 55 An de necessitate sacramenti sit, ea esse deprecatoria.
- 56 Quanam ex his non sint essentialia sacramento.

Ex ante citatis verbis D. Iacobi, vngentes oleo, constat huius sacramenti materiam esse oleum: illudque debere esse oliuarum; quia tale simpliciter intelligitur nomine olei, sicut aqua elementaris nomine aqua. Item debere esse benedictum ab Episcopo: quod et si non est euidenter in sacra Scriptura expressum, habetur tamen ex Apostolica traditione, vt notatum est in Concilio Trid. sess. 14. in doctrina de Extrema vnctione cap. 1. Et ita Concilium Florent. in instruct. Armen. aperte definit materiam huius sacramenti esse oleum oliuæ ab Episcopo benedictum. Quæ definitio nobis sufficit; si pro præxi ex illis quæ latius tradit Saurez in cit. disput. 40. sect. 1. addiderimus, tale oleum debere quidem simplex esse, seu non admixtum alio liquore, atque benedictum esse, eo benedictionis modo quem Ecclesia præscribit, tamen si talis admixtio fiat, qua non tollatur olei natura, nec ipsum sic immutetur, vt non oleum, sed mixtum aliquod artificiale censeatur: atque vere ab Episcopo benedicatur, licet alio benedictionis modo quam ab Eccl. sita

prescripto, poterit, si cetera necessaria concurrant, esse validum sacramentum. Nam eo unctus, vere dicitur, iuxta Concil. Florent. unctus oleo oliuæ benedictæ ab Episcopo.

51. Materia autem proxima est unctio infirmi ex prædicto oleo: eadem scilicet ratione, quia in præced. lib. 27. num. 14. diximus materiam proximam baptismi esse ablutionem ex aqua elementari. Id quod Concil. Triden. in citato cap. primo satis significauit: ubi cum dixisset Ecclesiam intellexisse materiam huius sacramenti esse oleum ab Episcopo benedictum, subiunxit. Nam unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua inuisibiliter anima ægrotantis inungitur, representat. Vnde facile intelligitur unctionem ipsam signum esse externum interioris gratiæ, atque adeo sacramentum constituere: quod non facit aliter quam ut materia proxima.

Si quæras, An eadem unctio debeat fieri in forma crucis, sicut in Confirmat. one? Respondet Suarez in sequenti sect. 2. num. 3. id quidem, ut magis pium, fieri ac seruari debere, sed non esse de necessitate huius sacramenti: quia neque in Concilio, neque in Ecclesiæ traditione tale quid fundamentum habet. Immo vero, nec de necessitate præcepti ipsum adeo necessarium esse, quin omitti possit iusta de causa, qualis est exigens necessitas, ut breuius & securius unctio peragatur.

52. Ceterum ad eiusdem unctionis integritatem requiri septem particulares unctioes habetur ex eo, quod Concilium Florent. loco cit. expressit: infirmum, cui hoc sacramentum confertur, vngendum esse in oculis, propter visum: in auribus, propter auditum: in naribus, propter odoratum: in ore, propter gustum, vel locutionem: in manibus, propter tactum: in pedibus propter gressum: in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Ita scilicet ut ibi applicetur medicina infirmitati ad sordes, seu reliquias peccatorum tollendas, ubi est eorumdem peccatorum quasi radix.

Non esse autem de necessitate sacramenti, ut omnes concurrant, ex eo Suarez in sequenti num. 6. probat: quod plerumque propter honestatē duæ earum omittantur; pedum scilicet & renum, præsertim in fœminis: vnde consequens est eas non esse de necessitate sacramenti. Quod autē aliæ quinque concurrere simul debeant, indicio est, quod secundum Ecclesiæ communem usum, nulla earum omitti soleat: & Concilium Florent. similiter de omnibus loquitur. An vero ille concursus sit necessarius non modo necessitate præcepti, sed etiam necessitate sacramenti, intelligitur ex postea dicendis de effectu huiusce sacramenti.

53. Tria vero pro praxi notanda, Suarez habet in sect. 2. Primum est, num. 4. Vnamquamque talium unctionum tantum olei requirere, quantum sufficiat, ut ipsum applicetur cum fluxu, seu extensione in parte corporis cui applicatur; perinde scilicet ac de aqua baptismi lib. 27. num. 14. dictum est. Nam verbum unctionis, sicut & verbum ablutionis, fluxum seu extensionem liquoris importat.

Secundum est, num. 5. non esse absolute necessarium, ut utrumque organum sensus in illis vngatur: verbi gratia, vterque oculus, quamuis propter receptam Ecclesiæ consuetudinem sciendum sit: quia licet in utroque vigeat sensus, vere tamen unctio dicitur eidem applicata, cum facta fuerit in parte aliqua corporis, in qua is residet. Quocirca vrgente necessitate, potest tum valide tum etiam absque peccato infirmus periclitans vngi ea ratione.

Tertium est num. 9. ordinem talium unctionum non esse de necessitate sacramenti: nempe, ut prius vngantur oculi, postea nares, &c. quia substantia materiæ huius sacramenti tota consistit in ipsa unctioe, cui talis ordo est accidentalis: sicut materiæ Eucharistiæ accidentalis est ordo, quo panis prius subiicitur consecrationi, quam vinum. Attamen quia talis ordo est naturæ consentaneus, & in communi vsu Ecclesiæ positus, non omittitur absque peccato, etiam si valor sacramenti inde non tollatur.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De forma Extreme unctiois.

54. Concilium Floren. in instruct. Armen. eiusmodi formam assignat hanc, quam Concilium Trid. sess. 14. in doctrina de Extreme unctioe cap. 1. in fine attingit. Per istam sanctam unctioem, & suam piissimam misericordiam, indulget tibi Dominus, quicquid per visum peccasti. Quibus aliæ adiungit Romana Ecclesia, à qua in ritibus sacramentorum non est recedendum, iuxta cap. Ad abolendam, De hæreticis. Vnde ad talis formæ sensum reducendæ sunt & extendendæ quæcumque aliæ formæ verbis diuersæ, vsurpatæ in administratione huius sacramenti, ut censetur validum. Ad iungendum autem illa quam Romana Ecclesia facit, constat repetitione prædictorum verborum: nisi quod loco illorum (per visum) quando iunguntur aures, dicitur per auditum; quando nares, per odoratum: quando os, per oris vitium: quando manus per tactum: quando pedes, per iteissum: quando renes, per ardorem libidinis.

Est autem forma deprecatia: tum quia datur infirmis qui egent oratione; tum quia ipsi transeunt ex foro Ecclesiæ, ad forum superius diuine maiestatis: ideoque diuine clementiæ commendatur: tum quia talis forma vocatur oratio fidei à D. Jacobo in citato cap. 5. oratio vero, deprecatia est. Porro cum in eadem forma dicitur, Per istam sanctam unctioem, significatur materia proxima huius sacramenti: cum vero subiungitur, & suam piissimam misericordiam, significatur principalis causa operans in hoc sacramento. Cum demum additur, Indulget tibi Dominus quicquid peccasti, &c. significatur primus huius sacramenti effectus. Hic occurrit duplex dubium.

55. Prius est: An de necessitate huius sacramenti sit, ut forma illius præferatur per modum deprecatium; nec sufficiat proferre per modum indicatum, dicendo sicut Syll. in verbo Unctio nu. 2. ait dici in Ecclesia Ambrosiana, Vngos oculos oleo sanctificato, in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti. De hoc in vtramque partem Authores & rationes habet Suarez in cit. tractat. 40. sect. 3. nu. 4. & aliquot sequentibus. Notare autem sufficit pro praxi, satis patere ex antedictis, de fide certissimum esse, quod forma deprecatia sit sufficiens ad validitatem huius sacramenti. An autem forma indicatiua sit sufficiens, merito dubitari, cum vnus sacramenti non sint duæ formæ totales æquivalentes. Vnde cum ad veram formam huius sacramenti requiratur ut habeat rationem orationis, iuxta illud D. Jacobi, & erent super eum: propositio vero indicatiui modi, formaliter & proprie non sit oratio, ut per se notum est ex ipsa verborum proprietate: ea certe non videtur censenda æquivalere deprecativæ: ac proinde nec verba huius sacramenti forma esse, nisi, ut habet Suarez in sequenti num. 8. adiunctam habeat deprecationem: ut si dicitur, vngos te oleo sancto ut Deus tibi remittat quicquid peccasti, &c.

56. Posterius dubium, de quo ibidem Suarez à num. 12. est, An omnia verba quæ ex Concil. Floren. retulimus, sint substantialia formæ huius sacramenti. Dicendum autem videtur, illa adiectiua sanctam & piissimam, non esse substantialia: ut ex eo patet, quod illis detractis sensus maneat integer. Idem etiam dici posse de illis, suam misericordiam, ex eo docetur, quod quæ sequuntur, indulget tibi Dominus, causa principalem, quæ in hoc sacramento operatur, exprimat sufficienter, illis omissis. Idem etiam dicendum videtur de particulis illis, per visum, per auditum, & ceteris quæ in sine singularum formarum partialium ponuntur, ex eo quod non censentur de necessitate sacramenti esse: quandoquidem talis necessitatis ratio dari non potest. Non quidē determinatio effectus huius sacramenti, quasi in prima unctioe remittantur peccata commissa per visum: & in secunda, commissa per auditum, & sic de cæteris: quia Deus non dat veniam dimidiatam: ita ut alicui remittens peccata mortalia commissa per visum, simul etiam remittat, cætera, quorum quædam, nullo sensu; sed per actus mere internos intellectus, aut voluntatis commissa esse possunt. Nec etiam determinatio partium corporis quæ vngi debent: quoniam negari potest esse de essentia huius sacramenti, ut hæc unctio in illis

partibus fiat quandoquidem si quis careret aliquibus earum, ut manu, vel pede, nequiret alioqui valide suscipere istud sacramentum. Atque dato quod id esset de sacramenti essentia: non ideo tamen ipsum esset de necessitate sacramenti, id forma exprimentum, ut confirmatur à simili: quia etiam si unctio in fronte dicatur esse de essentia Confirmationis: id tamen in istius forma non declaratur.

CAPVT X.

De effectu extremae unctiois, deque eiusdem Ministro.

S V M M A R I V M.

- 17 Effectus sacramenti Extremae unctiois, ex Concilio Florent. & Trident. atque de precipuo in particulari, qui est gratia habitualis.
- 18 De ceteris effectibus.
- 19 Gratia habitualis non ante datur in Extrema unctioe, quam quing: sensum unctiois sint absoluta cum suis formis.
- 20 Omnis & solus Sacerdos esse potest huius sacramenti idoneum minister.
- 21 Quid requiratur ut Sacerdos non tantum licite hoc sacramentum administret: & excommunicatio Religiosorum sine licentia administrantis.
- 22 Ex: si at o distri: tatus, an Extrema unctio possit vni administrari à multis.

CONCILIUM Florent. in instruat. Armen. paucis ait Extremae unctiois effectum esse mentis sanationem: & quantum expedit, etiam corporis. Concilium vero Trid. sess. 14. De extrema unctioe cap. 2. ex verbis D. Iacobi cap. 5. de eodem effectu sic tradit: Res & effectus huius sacramenti illis verbis explicatur, Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittetur ei. Res etenim hæc, gratia est Spiritus sancti, cuius unctio, delicta, si quæ sint adduc expianda, & peccati reliquias extergit, & aegroti animam alleuiat & confirmat, magnam in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus subleuatur, & morbi incommoda ac labores leuius fert: & tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatem corporis interdum vbi, saluti animæ expedierit, consequitur.

Ex quibus Concilij verbis intelligitur: gratiam habitualem, quam conferre nisi obex ponatur, commune est omnibus sacramentis, collatam in Extrema unctioe esse in infirmo fundamentum roboris & fortitudinis spiritualis tanquam virtute includens specialia Dei auxilio proportionata necessitati, quæ contingit eo tempore, quo homo grauissime ægrotans vix potest mouere, & excitare seipsum ad confingendum in extrema vitæ pugna. Talia auxilia vero censentur quæ sunt opportuna, aut ad roborandam spem, quæ in articulo mortis debilitatur, per vitæ male actæ memoriam: aut ad hilaritatem animi concipiendam, quam morbi incommoda impedire solent: aut ad prompte & fortiter resistendum tentationibus dæmonis, quæ tunc grauiores sunt.

Intelligitur præterea hoc sacramentum de se præparare animam, proximeque disponere ad introitum in cælum: quandoquidem non solum tollit peccata, si quæ sint: sed etiam eorum reliquias abstergit: ac per prædicta auxilia iuuuat ad perseverantiam in bono vsque ad mortem. Cæterum reliquæ peccatorum remissorum sunt, tum poenæ temporales illis adhuc debitæ, tum quædam proclitantes ad peccatum, nempe fomes concupiscentiæ, prauis habitus animæ, & malæ habitudines corporis: quarum priores per hoc sacramentum tolluntur ex opere operato, non tamen in totum: ut argumentum est, quod pro defunctis, qui illo suscepto decesserunt, tanquam obnoxiiis poenæ purgatorij fiant Ecclesiastica suffragia: posterioris vero quas manere experientia docet, hoc homine censentur, per istud sacramentum abstergi, quod contra illas superaddat vires, per auxilia ipsa memorata. De qua re plenius Suarez disput. 41. sect. 1. differt. 2. Qui etiam videri potest in sequenti sect. 4. & Greg. à Valen. disput. 8. quæst. 1. sub finè pro solutione quarundam rationum, quæ obici possunt aduersus secundarium huius sacramenti effectum tribuendū aliquando corporis

sanitatem: Satis enim nobis est, quod is expresse tradatur à Concilio Trid. ut patet ex verbis supra citatis: sufficienterque indicetur à D. Iacobo in cap. 5. illis verbis: Et ratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus.]

R estat difficultas: Cum effectus gratiæ habitualis & remissionis peccatorum detur de se in instanti: & ad huius sacramenti constitutionem sint necessariae quinque unctioes, & totidem eis respondentes formæ iuxta numerum quinarium sensum, An illud instans cõingat finita vna unctioe, & forma ei respondente: an vero finitis pluribus, aut etiam omnibus. De qua re quatuor diuersas sententias Suarez proponit in eadem disput. 41. sect. 2. & eam, quam D. Thomæ communemque esse ait, sequitur: nempe tale instans esse illud in quo sacramentum hoc consummatur, Consummari autem tunc cum quinque memoratæ unctioes, & quinque eis respondentes verborum formæ perficiuntur. Omnes enim sunt de essentia huius sacramenti: quandoquidem nec vna, nec plures earum, nisi omnes concurrant, significant sufficienter effectum ipsum gratiæ habitualis, & remissionis peccatorum: quæ non est in hoc sacramento, sicut nec in aliis, certi tantum generis peccatorum; sed cuiuscumque generis.

Si obiciatur neque per omnes simul integre significari talem effectum huius sacramenti: quia significantur tantum peccata per quinque sensus commissa; præter quæ, dantur alia: nimirum ea quæ sola mentis cogitatione, aut interiori tantum voluntate committuntur. Respondet sub finè eiusdem sectionis Suarez: quod licet non omnia peccata mandentur executioni per aliquem sensum: neque omnia pro obiecto habeant aliquid per se perceptibile aliquo sensu: nullum tamen ab homine committi peccatum, quin ducat originem ab aliqua specie per sensum accepta: siquidem radix omnium peccatorum est cogitatio, quæ debet originem ducere ab aliquo ex quinque sensibus iuxta illud: Nihil est in intellectu quin fuerit prius in sensu: De qua re plura idem Suarez in sequenti sect. 3. inquirens vtrum aliquando effectus prædictus detur sine omnibus quinque unctioibus, concluditque negatiue. Id quod satis aperte sequitur ex antedictis.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De Ministro Extremae unctiois.

SAcerdotem, siue constitutum in dignitate, siue gerentem animarum curam, siue etiam simplicem: non autem alium, ne Diaconum quidem, esse ministrum ad huius sacramenti validitatem necessarium habetur per illud Iacobi cap. 5. Inducat Presbyteros Ecclesiæ. Quo nomine (ut Concilium Trid. sess. 14. De Extrema unctioe cap. 3. notat) non præter seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt eo loco; sed Episcopi, aut Sacerdotes ab ipsis ordinati per impositionem manuum presbyterij. Vnde sequitur solum Sacerdotem esse proprium huius sacramenti Ministrum. Quod certum est de fide ex eodem Concilio ibidem canon. ultimo, De extrema unctioe. Vnde à nullo alio potest valide confici, adeo ut nullam ob causam, non modo laicus, sed ne Diaconus quidem possit conferre tale sacramentum, prout esse communem Theologorum sententiam Suarez ait disput. 43. sect. 1. nu. 5. Vbi in eiusdem confirmationem adfert hanc rationem: quod in rebus supernaturalibus quæ ex institutione diuina pendent, non liceat nobis exceptionem addere sine autoritate, aut euidenti ratione. At nulla datur authoritas ad casum aliquem excipiendum à generali præscripto D. Iacobi: scilicet ut ad vngendum infirmum inducatur Presbyter. Nec item datur probabilis ratio: præsertim cum sacramentum hoc non sit magis necessitatis, quam sacramentum poenitentiae: quod tamen in nullo casu, alius quam Sacerdos administrare potest. Sic ergo relinquatur, non alium esse Ministrum Extremae unctiois quam sacerdotio initiatum.

Porro etiam si omnis Sacerdos, hoc ipso quod Sacerdos, est, possit valide istud sacramentum conferre: tamen ut simul possit licite, necessarium est præterea secundum omnes inquit Suarez disput. 45. sect. 2. nu. 3. vt sit proprius Sacerdos

agroti, vel ab eodem proprio habeat potestatem. Nam illicitum graueque peccatum est in regnum usurpare sibi alienum officium, ac iurisdictionem sine legitima autoritate: nam id alteri iniuriosum est, & perturbationis ac discordiarum causa. Quo nomine in Clementina prima De priuilegiis, excommunicantur Religiosi administrantes sacramentum hoc Clericis aut Laicis, sine legitima facultate ad id habita, per priuilegium sedis Apostolicæ, aut per licentiam parochialis Presbyteri.

De qua excommunicatione iam diximus in præcedenti tomo 2. libro 18. nu. 408 & tribus sequentibus: addendum est tantum ex Caiet. in verbo excommunicatio cap. 64. & Soto in 4. dist. 23. q. 2. art. 1. ad excusanda ab ea censura & à peccato, sufficere rationem Presbyteri parochialis: seu quod ipse credatur habiturus ratum, & quod e animo laturus sit tale factum. Ratio est, quam habet Suarez loco post citando: quia in tali ministerio, iurisdictione non est de substantia sacramenti, nec per se illius principium (sicut est in sacramento penitentiae) sed conditio necessaria ut licite fiat. Immo vero neque præsumptionem illam in extrema necessitate, seu imminente iam morte, esse necessariam ad excusationem, addit Sotus: quia non est intentio Ecclesiæ infirmum priuare hoc sacramento (cuius vsu ex attrito fieri potest contritus) & per consequens, nec urgente extrema necessitate prohibere quemquam, qui potest illud ministrare. Id quod locum habere potest etiam si Parochus esset inuitus, expresse nolens nec per se, nec per alium ministrare: dummodo tamen vitetur violentia & scandalum; constetque illum inique id facere, & infirmum laborantem necessitate talis sacramenti, eodem dignum esse. Ita Suarez docet disput. 44. sect. 2. nu. 3. quia tunc non esset usurpatio iurisdictionis, sed defensio innocentia. Et quamuis tunc Parochus ipse sit inuitus, tamen potest præsumi; vel Episcopi, vel Summi Pontificis licentiam, rationemve non deesse; quia non est verificabile Ecclesiam velle in eo casu priuare infirmum tam vtili remedio, neque iniquitati cuiusmodi pastoris fauere, aut ei tribuere tam rigorosum ius, contra spiritualem salutem fidelium.

62. Restat dubitatio, An hoc sacramentum dari possit à multis Sacerdotibus simul: non enim tantum posse, sed etiam debere, videtur sequi ex eo, quod D. Iacobus loquatur plurali numero, *Inducat presbyteros Ecclesia*. Sed in contrarium est decretum Alexandri tertii, relatum in cap. Quæ sunt, De verborum signific. quod Sacerdos præfente vno clerico, ac etiam solus, possit infirmum vngere. D. autem Iacobus plurali vsu est pro singulari; vnde sensus illius est, inducat aliquem ex Presbyteris: sicut cum dicitur, Qui agrotat, vocet medicos, hoc est aliquem ex medicis. Sic enim dicuntur Matth. 27. latrones crucifixi cum Christo ei improperasse: cum cõfiter ex cap. 23. D. Luca vnum tantum id fecisse: ita ut sensus D. Matthæi esse debeat, latrones, id est, vnus ex latronibus. Aduerte autem ex D. Thomæ & aliorum sententia, quam sequitur Suarez disput. 43. sect. 2. nu. 5. vnde de conferendo hoc sacramentum à pluribus Sacerdotibus, partialiter sic concurrentibus, vt vnus faciat vnam vel plures vñctiones proferendo formas eis proportionatas, non ita omnes essentielles: alius vero suppleat quæ defuerint. Quanquam id facere, cum repugnet communi vsui Ecclesiæ, illicitum est, nisi necessitas aliqua excuset: vt si Sacerdos post peractas aliquas vñctiones moriatur, aut propter aliquod impedimentum omnes persequi nequeat. Tunc enim alter Sacerdos peragere debet eas vñctiones quæ restant, neque iam peractas repetere: vt pote ex se sufficientes in suo gradu ad verum sacramentum perficiendum. Suam enim significationem & perfectionem partialem habuerunt, vt patet ex eo quod sacramentum completum fuisse ac perfectum, si cæteræ ad illius constitutionem requisitæ, fuissent illis eodem Ministro additæ. Sicut ergo commune est huic sacramento, cum sacramento Eucharistiæ, vt plures habeat materias & formas partiales: ita etiam est, vt confectio vnus partis illius (tanquam ex se valida) non debeat repeti, si nequeat idem Sacerdos cæteras eis adiungere, oporteatque ad integram sacramenti confectioem, alium Sacerdotem supplere defectum ipsius. Videri potest in seq. nu. 6. & 7. idem Suarez: & in consequenti octauo de eo; possitne istud sacramentum

conferri validum, si à pluribus simul Sacerdotibus conficiatur: sic nimirum vt dum vnus vngit oculos, alius vngat nares, & sic de aliis. Quod quidem illicitum esse, & necessitate urgente reddi licitum sicut antedictum, pariter idem author censet. Fundamentum vero est, quod ex antedictis, nec ordo inter vñctiones, nec vnitas ministri requiratur de necessitate ad validitatem huius sacramenti.

CAPVT XI.

De recipientibus sacramentum Extreme vñctionis.

S V M M A R I V M.

63. Extrema vñctio non est conferenda mortuo. In dubio de morte, dari potest sub conditione.
64. Cui vno conferri debeat.
65. Documenta aliquot de eo qui cum ante habuerit, amisit vsu rationis in infirmitate: positum ei administrari istud sacramentum.
66. Solus infirmus capax est huius sacramenti.
67. Explicatio difficultatis, An de necessitate sacramenti sit, vt infirmitas illum constituat in periculo mortis.
68. Non datur hac sacramentum damnatis ad mortem, nec nauigaturis periculum se.
69. Senibus moribundis dari potest: itemque iis qui nunquam peccatum actua iter.
70. Quæ partes corporis sint vngende in administrati: ne Extrema vñctionis.

NOTANDUM est primo, non esse conferendam hoc sacramentum iam vita functo. Ratio est, quia sacramenta sunt medicinæ pro solis viatoribus instituta, vt iam docuimus libro 26. cap. 7. in initio. Cum vero de aliquo dubitatur an mortuus sit nec ne, ei conferri potest sub conditione, Si non es mortuus, &c. iuxta communem Theologorum & Summulariorum sententiam, vt habet Suarez disput. 42. sect. 1. sub initium. Rationem addens, quia per eam conditionem adiunctam, tollitur omne periculum irrogandi sacramento iniuriam, & interea subuenitur proximo de magno subsidio suæ salutis, cuius forte adhuc capax est.

Notandum est secundo, sacramentum hoc non nisi baptizato conferendum esse: cum baptisimus ianua sit sacramentorum: neque omni baptizato, sed tantum ei qui rationis vsu habeat, vel alias habuerit. Illius enim capaces non esse infantes, nec perpetuo amentes, sicut nec sunt, aut fuerunt rationis; communis est, vt in ead. sect. nu. 3. Suarez monuit, Theologorum consensus in 4. dist. 23. vno Ioanne Maiore excepto, qui contrarium tenens, repugnat vt Ecclesiæ consuetudini, sic & rationi: quia sicut tales non sunt capaces Penitentia: ita nec Extremæ vñctionis, quæ est sacramentum consummatiuum Penitentia, quemadmodum habet Concilium Tridentinum sess. 14. in initio doctrinæ De Extrema vñct. Accedit quod non sint capaces primarij effectus huius sacramenti: qui est, vt ante ex ipso Concilio Trident. proposuimus initio capitis quarti, si quid ex peccatis superfluit expiandum illud abstergere, & animum infirmæ misericordiæ fiduciam, qua morbi incommoda leuius ferat, & tentationibus dæmonis facilius resistat. Quæ omnia supponunt rationis vsu: ante quem non contingit peccare actu, aut fiduciam diuinæ misericordiæ concipere, aut diaboli tentationibus resistere. Et dare sacramentum ei in quo non potest suum primarium effectum habere, facile est.

Notandum est tertio, difficultatē esse. Num ei qui habuit vsu rationis, dari possit hoc sacramentum, si in extremis constitutus, ipsum rationis vsu amisit, nec sit compos sui. De qua tenenda sunt hæc documenta pro praxi.

Primum est, secundum communem Theologorum sententiam, Suarez habet ibidem nu. 5. ad huius sacramenti substantiam sufficere, vt recipiens capax fuerit peccati equalis, deuotionis, tentationis, & resistentia, itemque fiducia in Deum: neque obflare, quod hic & nunc tales actus exercere nequeat:

quia

quia etiam si a ex parte sacramentum istud non iuuat ipsam actum, iuuat tamen quoad aliud pertinens ad eiusdem sacramenti effectum, si nempe præcipuum, nempe ad remissionem peccatorum actualium: quia forte ext. eme indiget; siue quia sacramentum pœnitentiæ ei applicari non potuit: siue quia non fuit efficaciter applicatum est ob aliquam pœnitentis indispositionem. Iam vero inter pertinentia ad memoratum finem præcipuum, ponitur supplere vices sacramenti pœnitentiæ. Accedit Ecclesiæ vsus frequens, quo iuuari solent hoc sacramento illi, qui nequeunt alia sacramenta suscipere, eo quod desituti sint omni rationis vsu.

Secundum documentum est: Quod licet ad hoc sacramentum recipiendum necessaria sit intentio, immo & petitio recipientis, iuxta illud D. Iacobi ap. 5. Inducet Presbyteros Ecclesiæ; eam tamen actiualem seu formalem esse, non requiri necessario; sed posse sufficere virtualem seu interpretatiuam, id est, ex Nauar. in Enchir. cap. 22. nu. 13. si tacite petierit, aut petiturus fuisse si meminisset: aut, vt habet Suarez in 2. nu. 6. si aliqua signa contritionis dederit, vel fictalis qui probabili ratione præsumatur ad hoc sacramentum recipiendum dispositus; vt præsumi potest, quoties non constat contrarium: quia qui malus non probatur, bonus esse præsumitur.

Tertium documentum est, quod dicitur D. Thoma, in sequenti nu. 7. Suarez habet, Curandum esse vt hoc sacramentum fidelibus detur eo tempore, quo adhuc sunt sui compotes, & cognoscere possunt quid circa se agatur: & ad deuotionem & fiduciam in Dei misericordia excitari.

Quartum est: Hoc sacramentum non esse dandum ei, quem constat amisisse rationis vsum in malo statu & ideo indispositum esse ad illius effectum: tanquam eum qui ne implicite quidem seu interpretatiue, illud salutis remedium petierit, saltem per signa attritionis, & bonæ vitæ. De hoc idem Suarez consequenter in nu. 8.

Vltimum est, quod idem habet adhuc consequenter nu. 9. Timendam esse in huius sacramenti administratione indecentiam & immunditiam corporalem: cuius periculum potest maxime in phreneticorum vntione contingere. Quæ quanta esse debeat, vt censetur impedire sacramenti huius collationem ob eius irreuerentiam (cui postponenda est priuata personæ vtilitas) prudentiæ ministri relinquunt ponderandum.

Notandum est quarto, neque omnem baptizatum qui ratione vtatur aut rationis vsum habuerit, capacem esse huius sacramenti: sed solum infirmum de vita periclitantem: id quod communi consensu, vt habet Suarez disput. 42. sect. 2. nu. 3. à Theologis receptum est per illud D. Iacobi c. 5. Infirmatur quis in vobis. Quod & expressum est à Concilio Florent. in instruct. Armen. his verbis: Hoc sacramentum nisi infirmo de cuius morte timetur dari non debet. Et à Concil. Trid. sess. 14. De Extrema vnct. cap. 3. his verbis declaratur etiam, hanc vntionem infirmis, esse adhibendam. Illis vero præsertim qui tam periculose decumbunt, vt in exitu vitæ videantur, constituti vnct. & sacramentum exequitium nuncupatur. Ad hoc autem sacramentum infirmitatem in suscipiente requiri de necessitate sacramenti; itant invalidum sit collatum sano, communis est quoque Theologorum consensus: quia id perinde inferri potest ex verbis D. Iacobi, ac inferri eiusdem sacramenti ministrum esse solum Presbyterum. Idem etiam habetur ex communi Ecclesiæ vsu: ex quo, in Pontifici Romano, & in cap. Vnico De sacra vntione, materia huius sacramenti vocatur oleum infirmorum.

An vero de necessitate quoque sacramenti requiratur vt infirmitas sit talis, quæ infirmum constituat in periculo mortis, dubium est: de quo Suarez in ead. sect. iudicat probabiliter id etiam requiri: cum sacramentum hoc institutum sit tanquam vltimum remedium hominum infirmorum: quo in grauissimo mortis periculo iuuentur, & ad gloriæ introitum quoad fieri potest disponantur. Vnde minimum requiritur hominem iam decumbentem, vix est infirmitate mors possit mortaliter timeri quantum est ex natura talis ætatis in tali subiecto. Accedit, quod si sacramentum hoc possit valide dari cuilibet aegrotanti morbo communi & ordinario, posse & licite dari. Nec enim ratio est

set cur eis negari deberet, quandoquidem in eo non fieret iniuria sacramento, seruatis aliis adiplum necessariis. At communis Ecclesiæ vsus ab omnibus Doctoribus approbatus habet, vt hoc idem sacramentum iis tantum infirmis conferatur quos infirmitas in graui mortis periculo constituit.

Veruntamen, vt idem Auctor nu. quinto subiunxit, quia de tali grauitate non potest haberi certitudo tantum quæ ex arbitrio prudentis pendeat: non est ex ea ira determinate spectanda sacramenti validitas; vt si forte infirmus aliquantulum præmature vngatur, sacramentum propterea nullum esse existimetur. Præsertim cum, etiam si ad illius debitam collationem oporteat expectare morbi grauitatem & mortis periculum: non tamen illud tempus in quo iam constet ipsum vngendum, non posse naturaliter viuere: quia cum sacramentum hoc, quoad effectum suum secundarium, instituitur ad restituendam infirmo sanitatem: non est constantem rationi, vt ad illud conferendum expectetur tempus in quo scire, manifeste necessarium est miraculum, vt talem effectum producat: quia in eo quodammodo tentaretur Deus, & de virtute sacramenti experientia quæreretur. Quod verumque est à ratione alienum.

Notandum est quinto, Cum solus infirmus sit huius sacramenti capax, non esse ob periculum mortis violentæ, damnatis ad mortem conferendum: neque bellaturis, aut nauigaturis cum probabili mortis periculo. Ita omnes Doctores sentire notat Suarez in ead. sect. 2. nu. 6. Addens ex omnium quoque sententiâ, aliud esse de iis qui per violentiam factam, incidunt in morbum. Nam homo vere infirmus, vnde cumque infirmitas ortum habuerit, capax est huius sacramenti. Et ita, inquit ille, cum aliquis lethabile vlnus accepit, & est in periculo mortis, vngendus est; quia iam vere ægrotat, etiam si causa ægritudinis fuerit violenta, quod accidentarium est. Idem pari ratione dici debet de muliere prægnante, ob partus dolores constituta iudicio medicorum, in probabili mortis periculo: vix enim contingit tale periculum esse sine ægritudine nata ex torsione & vexatione partium inferiorum. Idem etiam, & maiori ratione, de eo qui subito morbo correptus de vita periclitatur: quoniam ea subita infirmitas, est vere infirmitas.

Si quæras, an hoc sacramentum dari possit iis, qui ex solo senio versantur in probabili mortis periculo? Respondetur posse, ex Tabiena in verba vntione § 6. nam senium est quoddam morbi genus. Possit quoque dari ei qui nunquam adualiter peccauit, pluribus autem iis in eam sententiam citatis dicit, Suarez. in aliquâ parte eiusdem sectionis 2. à nu. 7. Quæ in re tanquam speculationis scholasticæ non immorabimur. Sufficit nobis D. Iacobo cap. 5. id infirmatum esse cum dixit. Et si in peccatis sit, dimittuntur ei. Locutio enim illa conditionalis nihil ponit in esse: & ad summum supponit possibilitatem peccandi, aut reliquias peccati, quæ non dubitantur inesse, saltem peccati originalis.

Notandum est postremo (de quo idem in sequenti sect. 3.) ad conficiendum hoc sacramentum, non esse quidem necessarium totum corpus hominis vngere, prout constat ex communi Ecclesiæ vsu: attamen liberam non esse ministro, quas voluerit partes vngere; sed iuxta numerum quinque vntionum, quas antea diximus, ad substantiam huius sacramenti pertinere, quinque partes determinatas vngendas esse: nempe quinque organa sensuum. Id enim esse ex Christi institutione, manifestatur sufficenter per vsum & traditionem Ecclesiæ. Et fauet ratio, quia tales vntiones applicantur per modum curationis adhibendæ radici morbi. Cum ergo radix & origo peccatorum, ad quorum curationem illæ instituuntur, sit in quinque sensibus: consentaneum est in horum organis illas fieri, prout habet Ecclesiæ vsus: & Concilium Florent. in instruct. Armen. satis significauit per ea quæ ex eod. retulimus in præcedenti nu. 34. Sed obici potest: quod si hoc sacramentum tale quid requirat, fieri vt is qui est truncis manibus, non sit illius capax. Respondendum est ex omnium Doctorum vt habet Suarez sententiâ: tunc vntionem faciendam esse in parte propinqua, prout vsus Ecclesiæ confirmat. Et ratio ostendit, quia cum talis homo non minus egeat huius sacramenti fructu, quàm si membra integra haberet: consentaneum

est de

NAL
SIS
Pan. 11.

68.

69.

70.

est de illius institutione taliter sentire: ut tales minime excludat: præsertim cum nihil urgeat in contrarium, sicut videret in sacramento ordinis, quod in suscipiente requirit manus: non tantum ad vñtionem qua consecratur, sed etiam ad executionem operis, ad quod consecratur, ut ad Missæ celebrationem.

CAPVT VLTIMVM.

De obligationibus circa Extremam vñtionem vsu.

S V M M A R I V M.

- 71 Obligatio ad huius sacramenti susceptionem non est sub mortali.
 72 Duo casus excepti.
 73 Dispositio ad eandem susceptionem per penitentiam.
 74 Quatenus obligatio sit, susceptioni Extremæ vñtionis præmittere administrationem sacramentorum Penitentiae & Eucharistiae.
 75 Receptio Eucharistiae post Extremam vñtionem.
 76 De ordine sumendi sacramenta Penitentiae, Eucharistiae, & Extremæ vñtionis cum infra sumus est omnium illorum capax.
 77 Ex officio Parochus & nonnunquam Episcopus tenetur hoc sacramentum ministrare: alij solum ex charitate, vbi vterque illorum deest.
 78 Requisita in ministrante hoc sacramentum & ritus seruandi in eo.

HVC pertinent quæ latius tractat. Suarez to. 4. disput. 44. Quæ pro praxi quotidiana sufficiunt complectemur sequentibus documentis.

71. Primum est: Ad huius sacramenti susceptionem fideles non obligari sub mortali. Nam talis obligatio neque sequitur ex natura rei, neque habetur ex aliquo præcepto. Prius patet, quia hoc sacramentum vtile est quidem, non tamen necessarium ad salutem: & ideo per illius omissionem sine causa urgente factam, perderetur fructus quem à tali sacramento profecti habitum est in priore parte præcedentis capituli quarti, censetur prodigalitas quædam spiritalis, quæ non est de se peccatum mortale, cum sine eodem fructu possit æterna salus obtineri. Posterius vero, hoc est, nec talem obligationem ex aliquo speciali præcepto haberi. Ex eo probat Suarez, quod nec à Christo, nec ab Ecclesia, quodpiam tale impostum Theologi agnoscant.

72. Secundum est: Ex accidenti posse in duobus casibus peccatum mortale in prædicta omissione interuenire. Prior est ratione scandali, seu quando aliqui inde efficaciter inducerentur ad parvipendendum remedia suæ salutis: vel ad generaliter negligendum remedia suæ salutis: vel ad iudicandum temere, & cum publica detractioe de salute spiritali proximi, & de similibus. Posterior casus est, quando ex contemptu sacramentum istud offertur. De quo Concilium Trid. sess. 14. De Extrema vñtionem cap. 3. his verbis: Nec vero tanti sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus sancti iniuria esse possit. Ad quem contemptum aliqui putarunt sufficere, quod quis sciens & aduertens, directe nolit sacramentum hoc recipere. Sed Suarez vult talem quoque à mortali excusari posse: si ideo tantum nolit, quod se ad eam susceptionem sciat non adstringi sub mortali, & aliunde difficultatem ac repugnantiam sentiat. Qua sola de causa omittens, non dicitur ommittere ex contemptu proprio dicto, ad quod ulterius requiritur, ut quis parvipendat sacramentum, & fructus eius: quod quidem vix potest cuiquam contingere, quin aliquo errore vel hæresi labore circa idem sacramentum.

73. Tertium documentum est: Cum istud sacramentum sit de numero eorum quæ dicuntur sacramenta viuorum, seu existentium in gratia, ipsum non esse suscipiendum cum conscientia peccati mortalis. Vnde sit ut penitentia, quam cum intentione debita rectaque fide prærequirit in infirmo (si infirmitas non ademit ei rationis vsum, & ille se mortaliter peccasse meminit) debeat etiam contritio saltem existimata, perinde ac in præcedenti num. 34. diximus de con-

firmatione: cum qua cõuenit, quod institutum ad continuationem sacramenti penitentiae, sicut confirmatio ipsa ad perfectionem baptismi, conferendo feliciter gratiæ augmentum.

Quantum est: Vñtionem quidem esse, ut ante administrationem Extremæ vñtionis administrarentur sacramenta Penitentiae & Eucharistiae: non videri tamen peccatum mortale talem ordinem immutare, si id minime fiat ex contemptu. Hoc Suarez in cit. disput. sect. 1. num. 8. probat: tum quia talis ordo non est res admodum grauis: tum quia non est necessarius ex natura rei. Nam sine susceptione sacramentorum Penitentiae & Eucharistiae, infirmus potest per contritionem sufficienter disponi ad susceptionem Extremæ vñtionis, sicut & Confirmationis tanquam diuinæ gratiæ non ponens obicem: tum quia non inuenitur ea de re præceptum indubitatum: nec item constat memoratum vñtum, seu consuetudinem seruari sub apprehensione obligationis: sed solum quia dispositio rerum ita postulat: cum sacramentum hoc sit executum, & duo alia quasi præparantium se ad exitum, deposito onere peccatorum & sumpto viatico.

Quicquid autem sit, retinenda est in praxi recepta consuetudo, qua prius administrantur infirmo Penitentiae & Eucharistiae sacramenta, quam Extremæ vñtionis: nisi quem infirmitas sic opprimat, ut nulla dans signa, non possit fieri particeps sacramenti Penitentiae: & multo minus sacramenti Eucharistiae. Cuius susceptio aliis quoque de causis potest in infirmo impediri, ut ob periculum vomitus, vel defectum iudicii sufficientis ad deuotionem, quam requirit tam digni Sacramenti susceptio. Taliter enim infirmo, in sua spiritali necessitate subuenitur per Extremam vñtionem, sine præmissione duorum illorum sacramentorum. Quod intellige iuxta dicenda in proxime sequenti libro, num. 78. & 79.

Iam si remissa vi morbi, fieret illorum capax, deberent ei administrari. Nam extremæ vñtionis sumptio non est impedimentum sumendi alia sacramenta, quando nihil aliud obstat. Et ita si infirmus post acceptam Extremam vñtionem labatur in peccatum mortale, non tantum potest, sed etiam tenetur sacramentaliter confiteri. Similiter si Eucharistiam petat, etiam si illam iam antea receperit, non est ei neganda si nihil aliud obstat, prout notat in fine citati numeri octaui Suarez.

74. Quintum documentum est: Cum peccatorum mortali-um confessio & Eucharistiae sumptio sint in præcepto obligante sub mortali, pro mortis articulo, in quo conferranda est extrema vñtio: si aliquando tantum periculum esset, ut timeretur non futurum tempus pro omnibus illis tribus sacramentis suscipiendis: primum omnium faciendam esse confessionem, non quidem truncatam, ut sit tempus susceptioni duorum aliorum sacramentorum; sed integram cum præcipitur non tantum fieri de omnibus mortalibus, quorum quis sibi conscius sit. Eam vero de præcepto debere Eucharistiae præmitti, constat ex Concilio Trid. sess. 13. cap. 7. Præmittendam autem esse tunc Eucharistiae susceptionem, Extremæ vñtionis sumptionem tamquam multo magis requisitam, patet ex eo quod sumptio ipsa Eucharistiae tunc posita sit in præcepto: & ideo non tantum utilis, sed etiam necessaria sit ad vitandum peccatum mortale: si non aliud, saltem illud sub quo tale præceptum obligat. Sumptio vero Extremæ vñtionis, ne tunc quidem sit in præcepto, iuxta habita in principio huius capituli.

75. Sextum documentum est: Parochos solos teneri; per se loquendo, ad huius sacramenti administrationem. Atque quod ipsi de se teneantur, patet: quia ex officio, & ideo ex iustitia, tenentur suis ouibus ordinaria remedia salutis suæ ministrare, qualia sunt sacramenta quæ Christus pro omnibus fidelibus reliquit: & quorum administratio est in Ecclesia ordinario vñtu, quando secundum rectam rationem & opportuno tempore petuntur: sicut Extrema vñtio petitur ab ægroto, qui graui infirmitate laborans periclitatur de vita. Quod autem de se soli Parochi administrare teneantur, patet: quia alij non habent officium, ex quo oritur eiusmodi obligatio. Quamquæ specialis ratio est de Episcopis, ut Suarez monet sect. 2. num. 2. cum ipsi quoque sint pastores ani-

marum:ideoque ex iustitia teneantur curam earum habere. Sic enim fit vt Parochis, qui sunt ipsi, rum coadiutores, deficientibus, ad ipsos se deat obligatio prouidendi ouibus, siue per alios, siue etiam per seipos: nisi forte iusta habeant impedimenta quæ excusent. Monet etiam benedem Suarez, alios idoneos, ex accidenti obligari quoque ad hoc sacramentum ministrandum: nimirum cum non adest Parochus qui tale ministerium exerceat: tunc enim proximus censendus est in graui necessitate constitui: cui subueniendi obligatio, per præceptum charitatis imponitur.

Septimum documentum est: Ministrantem istud sacramentum, obligari ad se bene disponendum: ita vt peccati mortalis conscientia habens, teneatur se ad statutum gratiæ saltem per contritionem, disponere. Item que obligari, non nisi conuenienter disposito ministrare, ac denique seruare

ritus ab Ecclesia præscriptos, vel consuetudine laudabili retentos. Ad huius confirmationem & plenam intelligentiam, videnda sunt dicta in præc. li. 26. c. vltimo docum. 9. & 10. 15.

Ritus autem illi sunt: vt fiant septem vnctiones certo ordine & modo cum prolacione verborum sacramentalium: Item vt illis præmittantur, vel post illas addantur Psalmi & orationes. Et demum vt fiant cum vestibus sacris in Ecclesia vsita: is: verbi gratia, cum superpelliceo & stola, nonnullisque aliis qui notantur in Rituali. De quibus monet Suarez sub finem citatæ sectionis 2. cum vrget necessitas posse cum solis essentialibus (additis postea accidentalibus, hoc est, Psalmis & precibus) sacramentum conferri, non tamen sine sacerdotali ornatu, iudicio prudentis requisito ad reuerentiam sacramento debitam, contra quam vtilitati hominis seruiendum non est.

F I N I S.

LIBER QUARTVS, ET TOTIVS OPERIS VIGESIMVS NONVS.

DE SACROSACRTO EVCARISTIÆ SACRAMENTO

PRO O E M I V M.

DE hoc differentes auctores magno numero Henriquez refert tomo 1. Theologiæ moralis initio libri octaui, quibus accessit Suarez ad 3. par. D. Thomæ tomo 3. à disput. 39. ad finem vsque. Cuius potissimum tanquam recentioris, docti & diligentis, lectabimur vestigia. Considerabimus autem 1. absolute sacramentum ipsum. 2. eiusdem materiam. 3. formam. 4. ministerium. 5. recipientes. 6. effectus. 7. Missæ celebrationem, tanquam solemnem ritum, cum quo consecranda est Eucharistia ipsa. Quam methodum D. Thomas seruat in 3. par. quæst. 73. & aliquot sequentibus.

CAPVT I.

De ipso Eucharistiæ sacramento absolute.

SVM MARI V M.

1. Præcipua nomina quibus sacramentum hoc significatur.
2. Quod sacramentum Eucharistiæ non sit consecratio, nec sumptio corporis & sanguinis Christi, nec sola species sensibilis, nec solum corpus & solus sanguis Christi.
3. Est quid aggregatum ex speciebus panis & vini, & ex corpore & sanguine Christi.
4. Varia differentie inter Eucharistiæ & alia sacramenta.
5. Eucharistia sacr. me: torum omnium dignissimum, in quo est Christus verus Deus.
6. Eucharistiæ sacramentum vnum est ad eum modum, quo refectio corporalis ex cibo & potu, vna est.
7. Differenter tamen hoc nomine, quod in Eucharistia tantumdem sumatur altera specie, quantum sub vtraque.
8. Sumptio Eucharistiæ nec. saria quidem est necessitate præcepti, non tamen necessitate medi.
9. De tempore quo instituta est à Christo Domino nostro sacrosancta Eucharistia.
10. Figura huius sacramenti tan legis nature, quam Moisaicæ.

CIRC A ipsum Eucharistiæ sacramentum D. Thomas in citata quæst. 73. sex considerat, nomen, naturam, vnitatem, necessitatem, institutionem, & figuras.

SECTIO I.

De nominibus sacramenti Eucharistiæ.

Quod attinet autem ad primū, varia habentur huius sacramenti nomina, indicantia dignitatem & fructus eius.

Quatuor vero censentur præcipua, quorum D. Th. meminit art. 4. in cuius commentariis alia ex Patribus Suarez adiungit. Quia igitur sacramentum hoc significat; tum præteritam Christi passionem; tum præsentem gratiam & mystici corporis Christi (Ecclesiæ inquam) vnitatem, tum demum futuram gloriam: quæ omnia nequiuertunt vno nomine conuenienter explicari: ipsum dicitur, tum sacrificium, vel hostia, quatenus significat passionem Christi, qui vt mortuus, pro hominibus Deo Patri offertur in Missa pro salute viuorum & mortuorum; tum synaxis, seu communitio; quatenus significat vnitatem fidelium inter se, & cum Christo: tum etiā Eucharistia, id est, bona gratia, quatenus realiter continet Christum Dominum, qui est plenissimus gratiæ & fons gratiarum omnium: tum demum viaticum, quatenus nos præparat ad gloriam: ad eam enim præbet viam, per gratiam refectiois spiritualis quam confert. Quo nomine maxime solet dari executibus ex hac vita.

SECTIO II.

De natura sacramenti Eucharistiæ.

Quod attinet ad 2. docendum est: tum quod sit sacramentum Eucharistiæ, tum in quo differat ab aliis sacramentis.

De priore, quod Eucharistia sit verum ac proprium nouæ legis sacramentum, ne quidem Sectarij negant, patetque per auctoritates sacre Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quas habet Suarez disput. 39. lect. 3. citque aperta definitio Concilij Florent. in instruct. Armenorū. & Concil.

Triden.

NAL
xtis
Pan. u.